Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Michaela Dufková

Dohoda o vině a trestu

Diplomová práce

Olomouc, 2016

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Dohoda o vině a trestu vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Černvíře dne 23. 3. 2016 …….…….

Michaela Dufková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, doc. JUDr. Filipu Ščerbovi, Ph.D., za odborné vedení při psaní diplomové práce a také za jeho podporu, trpělivost, rady, inspiraci a odborné diskuze při vypracování mé diplomové práce.

Obsah

Seznam zkratek **6**

Úvod **7**

1 Právní zakotvení dohody o vině a trestu **9**

1.1 Sjednávání dohody o vině a trestu 9

1.1.1 Úkony před sjednáváním dohody o vině a trestu 9

1.1.2 Návrh na zahájení jednání o dohodě o vině a trestu 10

1.1.3 Náležitosti dohody o vině a trestu 10

1.1.4 Zákonné výjimky z možnosti sjednat dohodu o vině a trestu 12

1.2 Předběžné projednání obžaloby dle § 186 písm. g) TŘ 15

1.3 Řízení o schválení dohody o vině a trestu 16

1.3.1 Předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu 16

1.3.2 Rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu ve veřejném zasedání 17

1.3.3 Odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu 19

1.4 Ukládání trestu 20

2 Dohoda o vině a trestu z pohledu subjektů trestního řízení **23**

2.1 Obviněný 23

2.1.1 Předvolání obviněného ke sjednávání dohody o vině a trestu 23

2.1.2 Problematika rovného přístupu 24

2.2 Státní zástupce 26

2.3 Poškozený 27

2.4 Soud 28

3 (Ne)naplňování jednotlivých zásad trestního řízení **29**

3.1 Zásada presumpce neviny 30

3.2 Zásada legality a oficiality 32

3.3 Zásada rychlosti řízení 34

3.4 Zásada materiální pravdy 35

3.5 Zásada volného hodnocení důkazů 39

3.6 Zásada vyhledávací 40

3.7 Zásady ústnosti, veřejnosti a bezprostřednosti 40

3.8 Zásada zajištění práva na obhajobu 41

4 Dohoda o vině a trestu a další způsoby trestního řízení v praxi 47
4.1 Rozhodnutí v přípravném řízení 47
4.2 Rozhodnutí soudu 51
Závěr 53
Seznam použitých zdrojů 55
Shrnutí (Summary) 59
Seznam klíčových slov (List of key words) 60

Seznam zkratek

Důvodová zpráva	Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
Novela TŘ	Zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Úmluva	Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Vládní návrh z roku 2005	Sněmovní tisk č. 746/3 z 18. 10. 2005, Poslanecká sněmovna, 4. volební období, 2002-2006
Vládní návrh z roku 2008	Sněmovní tisk č. 574/0 z 23. 7. 2008, Poslanecká sněmovna, 5. volební období, 2006-2010
Vládní návrh z roku 2011	Sněmovní tisk č. 510/0 z 27. 9. 2011, Poslanecká sněmovna, 6. volební období, 2010-2013
ZSM	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Diplomová práce se zabývá relativně novým institutem Dohody o vině a trestu, který lze v České republice aplikovat od 1. 9. 2012. Ve světě však tento institut našel své uplatnění již dříve. Jeho kořeny najdeme v angloamerickém systému práva, pro který je vyřizování trestních věcí touto formou typické. Nejčastěji zde mívá tento institut označení plea bargaining, či guilty plea. Následně byly jeho prvky přebírány i do kontinentálního systému práva (např. Itálie, Slovensko, Německo).[1] Také důvodová zpráva shledává, na základě zahraničních zkušeností, potřebu zakotvit dohodu o vině a trestu do českého právního řádu z důvodu urychlení trestního řízení. Účinností novely TŘ tak lze aplikovat dohodu o vině a trestu i v České republice. Jedná se o soudem schválenou dohodu mezi státním zástupcem a obviněným, jejímž obsahem je přiznání obviněného ke spáchání stíhaného skutku a přesné vymezení sankce za trestný čin, který je v tomto skutku spatřován.

Téma je zpracováno především z důvodu, že v odborných kruzích nenajdeme jednotný názor, který by hodnotil zavedení dohody o vině a trestu do českého právního řádu jako jasně kladný, či záporný. Mezi odbornou veřejností najdeme jak zásadní odpůrce institutu, tak i odborníky, kteří jeho zakotvení vítají. Na tyto, v mnohém velice odlišné názory, se diplomová práce zaměřuje a následně je hodnotí. Vychází především z názorů publikovaných v odborných článcích, které diplomová práce zpracovává v hojném množství. Dále jsou do práce zařazeny i monografie, sborníky a komentované znění TŘ, které na problematiku reagují. Zdrojem práce jsou i statistické údaje vycházející ze Statistických ročenek kriminality a soudních agend a ze Zpráv o činnosti státního zastupitelství, které jsou každoročně zveřejňovány.

Struktura práce je členěna do čtyř hlavních kapitol. První kapitola se zabývá právním zakotvením institutu v TŘ České republiky. V této části práce jsou užity především metody popisná a analytická. Institut dohody o vině a trestu je představen podle jednotlivých fází. Nejprve je zaměřena pozornost na fázi sjednávání dohody o vině a trestu v přípravném řízení a následně na její schvalování v řízení před soudem. Hlavním cílem kapitoly je poukázat na nedostatky právní úpravy a naopak vyzdvihnout klady, které s sebou tento institut přináší. Je zde zařazena i podkapitola zabývající se problematikou ukládání trestu. Jejím cílem je zhodnotit, zda se naplní obavy, že dohoda o vině a trestu odporuje účelu trestu.

[1] JELÍNEK, Jiří. Přípravné řízení. In JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní.* 3 vydání. Praha: Leges, 2013, s. 547.

Druhá kapitola se věnuje zhodnocení dohody o vině a trestu z pohledu jednotlivých subjektů trestního řízení. Budou zde především hodnocena pozitiva a negativa, která tento zvláštní způsob trestního řízení představuje pro obviněného, státního zástupce, poškozeného a soud.

Další kapitola se zaměřuje na zásady trestního řízení a jejich soulad s dohodou o vině a trestu. V práci je zařazena právě z důvodu velkého významu zásad v celém právním řádu. V této kapitole bude podrobně analyzováno, zda institut dohody o vině a trestu je vhodný pro český právní řád, nebo zda dochází ke značnému prolomení zásad trestního řízení. Tato analýza je podpořena četnými názory odborné veřejnosti, které se často diametrálně liší. Cílem kapitoly je tak tyto názory zhodnotit a vyvinout vlastní pohled na danou problematiku. V menší míře je užita i metoda komparační, která problematické aspekty hodnotí v porovnání s jinými právními řády (právní řád Slovenské republiky a angloamerický systém common law).

Poslední kapitola má praktičtější zaměření a užívá převážně metodu komparační. Dohoda o vině a trestu je zde zhodnocena v porovnání s ostatními zvláštními způsoby trestního řízení – odklony a trestním příkazem, a v porovnání s jinými způsoby, kterými lze obviněného postavit před soud – obžalobou a návrhem na potrestání. Tato kapitola si klade za cíl zodpovědět, zda teoretické závěry, ke kterým práce dospívá, mají svůj odraz i v praxi.

1 Právní zakotvení dohody o vině a trestu

Dohoda o vině a trestu byla do českého právního řádu zakotvena novelou TŘ, účinnou od 1. 9. 2012. První snahy o zavedení však nastaly mnohem dříve. Vládní návrh z roku 2005 počítal, že bude TŘ rozšířen o institut nazvaný „prohlášení viny obžalovaným“. Další snaha o zakotvení dohody o vině a trestu proběhla v roce 2008, kdy vládní návrh počítal se zavedením dohody o vině a trestu. Nynější znění TŘ bylo rozšířeno o nová ustanovení § 175a a § 175b, která se vztahují na proces sjednávání dohody o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. Jelikož druhou fází je řízení před soudem, došlo k rozšíření zvláštních způsobů řízení o ustanovení § 314o - § 314s TŘ, která řeší právě schvalování předložené dohody o vině a trestu soudem.

1.1 Sjednávání dohody o vině a trestu

Zavedením institutu dohody o vině a trestu byl rozšířen katalog výlučných oprávnění státního zástupce. Dohodu o vině a trestu tak může s obviněným sjednat a následně ji předložit soudu ke schválení jedině státní zástupce na základě ustanovení § 175 odst. 1 písm. c) TŘ. K tomuto sjednávání dochází zpravidla ve standardním přípravném řízení. TŘ ale nevylučuje ani možnost uzavřít dohodu o vině a trestu ve zkráceném přípravném řízení dle § 179b odst. 5 TŘ, či v řízení před soudem za situace, kdy soud oznámí své výhrady k původně předložené dohodě o vině a trestu státnímu zástupci a obviněnému, kteří mohou sjednat dohodu novou (§ 314r odst. 3 TŘ).

1.1.1 Úkony před sjednáváním dohody o vině a trestu

V důsledku přijetí dohody o vině a trestu byla do § 91 odst. 1 TŘ zakotvena nová poučovací povinnost orgánů činných v trestním řízení ve vztahu k obviněnému. Obviněný musí být upozorněn na možnost sjednání dohody o vině a trestu včetně podstaty institutu a jeho důsledcích. Stejně tak musí být obviněný upozorněn na to, že při sjednávání dohody o vině a trestu musí být zastoupen obhájcem, bez možnosti se této nutné obhajoby vzdát. O této problematice bude pojednáno v kapitole 3.8.

TŘ ukládá státnímu zástupci mnoho dalších povinností, které musí být splněny před samotným sjednáním dohody o vině a trestu. Při sjednávání dohody o vině a trestu je nutná přítomnost státního zástupce a obviněného, který je zastoupený obhájcem. Státní zástupce za tímto účelem obviněného předvolá a obhájce vyrozumí o místě a době jednání. Stejně tak musí vyrozumět i poškozeného, který výslovně neprohlásil, že se vzdává svých procesních

práv, a upozornit jej, že může uplatnit nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu (§ 175a odst. 2 TŘ). Problém může nastat v situaci, kdy se v řízení objeví velký počet poškozených, kteří se nevzdali uplatnění svých procesních práv. Nejenže tito poškození musejí být řádně vyrozuměni, ale státní zástupce musí následně toto řádné vyrozumění přezkoumat. Toto může být pro státního zástupce časově mnohem náročnější, než pokud by přistoupil k podání obžaloby.[2]

1.1.2 Návrh na zahájení jednání o dohodě o vině a trestu

Návrh na zahájení jednání o dohodě o vině a trestu může učinit státní zástupce i obviněný v případě, že výsledky vyšetřování dostatečně prokazují, že spáchaný skutek je trestným činem, který spáchal obviněný. Zda ale bude k jednání přistoupeno, je na vůli státního zástupce (§ 175a odst. 1 TŘ). Ten by při zvažování vhodnosti sjednání dohody o vině a trestu měl vzít v úvahu všechny relevantní okolnosti, mezi které patří zejména povaha a závažnost spáchaného trestného činu a druh a výměra trestu, který by byl za takový čin zřejmě uložen v řízení před soudem na základě podané obžaloby, zájmy poškozeného a snaha obviněného poškozeného odškodnit, chování obviněného po činu a jeho dosavadní způsob života, veřejný zájem na projednání věci v hlavním líčení, jeho vliv na svědky, zájem na rychlém a přiměřeném skončení věci v porovnání s náklady řízení, které vzniknou v řízení před soudem (čl. 48a odst. 3 pokynu obecné povahy NSZ).[3]

Státní zástupce, který usoudí, že sjednání dohody o vině a trestu není účelné, vyrozumí o svém stanovisku obviněného, popřípadě i jeho obhájce, pokud jej má (§ 175a odst. 1 TŘ). Toto vyrozumění není formálním rozhodnutím, tudíž proti němu není možný žádný opravný prostředek. Státní zástupci by však při této své úvaze měli postupovat zodpovědně, aby nedocházelo k porušení právní jistoty a rovnosti, pokud by ke stejným případům bylo přistupováno výrazně odlišným způsobem, který by závisel pouze na „okamžitém rozpoložení“ státního zástupce být ochoten sjednat s obviněným dohodu o vině a trestu.

1.1.3 Náležitosti dohody o vině a trestu

Jednou z hlavních podmínek, aby mohla být dohoda o vině a trestu sjednána, je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Toto prohlášení musí činit v přítomnosti svého obhájce, čímž zákonodárce zajišťuje, že nebude ze strany státního

[2] SVRČEK, Lukáš. Dohoda o vině a trestu po roce v českém trestním procesu aneb jak je tento institut v praxi (ne)využíván. *Státní zastupitelství*, 2014, č. 6, s. 41.
[3] Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně o trestním řízení ze dne 21. září 2009, ve znění pozdějších změn. Dostupné na < http://www.nsz.cz/images/stories/PDF/POP/trest/1_SL_902-205_2.pdf.>.

zástupce na obviněného činěn nátlak a prohlášení tak bude opravdu svobodné a bude chápat jeho důsledky. Zda je prohlášení pravdivé, musí zkoumat státní zástupce na základě dalších skutečností, které si musí opatřit (§ 175a odst. 3 TŘ). Zákon dále stanoví, že pokud by ke sjednání dohody o vině a trestu nedošlo, nelze k tomuto prohlášení v dalším řízení přihlížet (§ 175a odst. 7 TŘ).

Státní zástupce musí také podat soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu, který bude mít všechny zákonem stanovené náležitosti dle § 175a odst. 6 TŘ. Součástí dohody o vině a trestu je také druh, výměra a způsob výkonu trestu, který musí státní zástupce s obviněným dohodnout, a který se musí pohybovat v mezích stanovených TZ. Při tomto sjednávání druhu a výše trestu musí brát státní zástupce ohled i na zájem poškozeného. Proto je především na pečlivé úvaze státního zástupce, pokud přikročí k návrhu uložit obviněnému nepodmíněný trest odnětí svobody, zda učinil správně i v souvislosti se zájmem poškozeného a možnosti obviněného nahradit způsobenou škodu.[4] Pokud soud s takto navrženým trestem souhlasit nebude, nemůže jej měnit. Jedinou možností je předloženou dohodu o vině a trestu odmítnout dle § 314r odst. 2 TŘ.

V případě dohody o vině a trestu je pozice poškozeného posílena tím, že státní zástupce má zákonem stanovenou povinnost dbát na zájmy poškozeného (§ 175a odst. 5 TŘ). Tato povinnost je dána především v tom, že ve sjednané dohodě o vině a trestu bude zohledněn nárok poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Aby této povinnosti státní zástupce dostál, měl by usilovat o to, aby bylo v rámci dohody o vině a trestu sjednáno i odškodnění, i když dohoda o tomto nároku není její nezbytnou součástí. Dohodnutý rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení se tak stane obligatorní součástí sjednané dohody o vině a trestu [§ 175a odst. 6 g) TŘ].

Tento rozsah a výši odškodnění může poškozený uplatnit buďto osobně při sjednávání dohody o vině a trestu, nebo prostřednictvím státního zástupce. Pokud není poškozený sjednávání dohody o vině a trestu přítomen, avšak svůj nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení řádně uplatnil, může se státní zástupce za poškozeného dohodnout s obviněným o rozsahu a způsobu odškodnění až do výše uplatněného nároku (§ 175a odst. 5 TŘ). I když zákon neukládá povinnost, aby vystupoval státní zástupce v pozici zákonného zástupce poškozeného, měl by bedlivě zvážit, zda by nedošlo k porušení jeho povinnosti dbát zájmů poškozeného, kdyby nárok

[4] ŘÍHA, Jiří. In ŠÁMAL, Pavel a kol (ed). *Trestní řád: komentář II. § 157 – 314s.* 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 2284. (§ 175a TŘ).

na odškodnění místo poškozeného neuplatnil.[5] Ovšem na druhou stranu, situace, kdy má státní zástupce povinnost hájit zájmy poškozeného a vystupuje v pozici jeho zmocněnce, může narušit jeho nezávislé postavení v přípravném řízení, kdy musí hodnotit všechny okolnosti svědčící ve prospěch i neprospěch obviněného.[6]

Výsledkem jednání tak bude dohoda o vině a trestu, která bude následně předložena ke schválení soudu. Svůj souhlas s touto dohodou projeví obviněný svým podpisem. Opis této dohody, která obsahuje všechny povinné náležitosti, které ji TŘ ukládá, je následně doručen obviněnému, jeho obhájci a poškozenému, který řádně a včas uplatnil své nároky (§ 175a odst. 7 TŘ).

1.1.4 Zákonné výjimky z možnosti sjednat dohodu o vině a trestu

Sjednání dohody o vině a trestu je vyloučeno v řízení proti uprchlému (§ 175a odst. 8 TŘ). Toto omezení je naprosto logické a správné. Institut dohody o vině a trestu vyžaduje osobní a aktivní účast obviněného, což v případě obviněného, který se trestnímu řízení vyhýbá, není možné.[7]

§ 178a odst. 8 TŘ vylučuje dále možnost sjednat dohodu o vině a trestu v případě zvlášť závažných zločinů. Tato skutečnost má své klady i zápory. Dle důvodové zprávy je cílem dohody o vině a trestu zrychlení trestního řízení. Pokud by tomuto cíli mělo být dostáno v co nejvyšší možné míře, bylo by žádoucí rozšířit možnost sjednat dohodu o vině a trestu právě u těchto nejzávažnějších zločinů, se kterými je spojeno nejrozsáhlejší dokazování a nejdelší trestní řízení.

Možnost uzavřít dohodu o vině a trestu u všech trestných činů je zavedena např. na Slovensku. Na základě průzkumu na Slovenku mezi soudci, prokurátory a advokáty, kteří byli dotazování mimo jiné na vyjádření názoru ohledně možnosti využití dohody o vině a trestu u všech trestných činů, převládá přesvědčení, že slovenská úprava je v tomto směru zdařilejší než česká.[8] Zastánce názoru, že by dohoda o vině a trestu měla být rozšířena na co největší okruh trestných činů, najdeme i mezi českými autory. Pokud by institut nebyl aplikován na všechnu trestnou činnost, ještě více by se zvýraznila nerovnost obviněných. Při zachování všech procesních pojistek by měl být institut aplikován při veškeré trestné

[5] ŘÍHA: *Trestní řád: komentář II...,* s. 2284. (§ 175a TŘ).
[6] HRUŠÁKOVÁ, Milana, JIŘÍČEK, Pavel. Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby. In ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice.* Praha: Leges, 2012, s. 37.
[7] ŠČERBA, Filip. Činnost státního zástupce v řízení o dohodě o vině a trestu. In ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice.* Praha: Leges, 2012, s. 28.
[8] ŠMÁTRALA, Jaromír. Aplikačné problémy dohody o uznaní viny a prijatí trestu v prípravnom konaní. In ZÁHORA, Jozef (ed). *Aktuálne problémy prípravného konania trestného.* Praha: Leges, 2014, s. 315.

činnosti.[9] Podobného názoru je i Ščerba, který tvrdí, že *„pokud bychom vycházeli z pevného předpokladu, že v řízení ukončeném schválením dohody o vině a trestu je skutkový stav objasňován principielně stejně úplně a ve stejné kvalitě jako ve standardním řízení, v němž proběhlo hlavní líčení, neexistoval by žádný zásadní důvod, aby byl připouštěn takový způsob vyřízení věci jen u některých trestných činů.“*[10] Rozšíření na všechny trestné činy preferuje i Brňáková a Korbel z důvodu konkurence jiných alternativních způsobů řešení méně závažných trestných činů.[11]

Naopak Vantuch ve svém článku z roku 2009 schvaluje znění Vládního návrhu z roku 2008, který připouštěl sjednání dohody o vině a trestu pouze u trestných činů, u nichž horní hranice trestu odnětí svobody nepřevyšuje 5 let. Dle jeho názoru je správné, že u závažnějších trestných činů nelze vyřešit věc tímto zvláštním způsobem řízení.[12] Obligatornost hlavního líčení včetně dodržení zásad veřejnosti a ústnosti považuje za vhodné zachovat alespoň u závažných trestných činů Novotný.[13] Úvahy těchto autorů jsou vedeny především etickými aspekty, kvůli kterým by nemělo být přistupováno k dohodování.

I jednotlivé vládní návrhy, které se objevily v minulosti, počítaly každý s jiným okruhem vyloučených trestných činů. Vládní návrh z roku 2005 navrhoval, aby mohl obžalovaný v hlavním líčení uznat vinu a navrhnout znění odsuzujícího rozsudku. Ovšem tento návrh nemohl být učiněn v řízení o zvlášť závažném zločinu. Zde mohl soud k tomuto uznání viny pouze přihlédnout ve prospěch obžalovaného. Vládní návrh z roku 2008 omezil možnost sjednat dohodu o vině a trestu pouze na trestné činy, kde horní hranice trestu odnětí svobody nepřevýší 5 let. Vládní návrh z roku 2011 stanovil, že dohodu o vině a trestu nelze sjednat v řízení o zločinech podle části druhé hlavy IX a XIII TZ a v řízení o trestných činech, kterými byla nebo měla být způsobena úmyslně smrt, nejde-li o trestný čin zabití (§ 141 TZ), nebo o trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou (§ 142 TZ). Nakonec byla schválena novela TŘ, která stanoví, že dohoda o vině a trestu nemůže být sjednaná v řízení o zvlášť závažném zločinu.

Z uvedeného plyne, že i úvahy zákonodárce se v průběhu času měnily. Za nejméně zdařilý považuji v tomto směru Vládní návrh z roku 2008, a tudíž naprosto nesouhlasím s názorem Vantucha, který omezení možnosti sjednat dohodu o vině a trestu pouze u trestných

[9] ŠABATA, Karel, RŮŽIČKA, Miroslav. Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice s možností využití slovenské právní úpravy. *Státní zastupitelství,* 2009, č. 6, s. 11-12.
[10] ŠČERBA: Činnost státního zástupce…, s. 26.
[11] BRŇÁKOVÁ, Simona, KORBEL, František: Dohoda o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2008, roč. 7, č. 9, s. 274.
[12] VANTUCH, Pavel. Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*, 2009, č. 11, s. 12.
[13] NOVOTNÝ, Oto. Je naše trestní právo procesní v krizi?. *Trestní právo,* 2006, č. 7. s. 31.

činů, kde horní hranice trestu odnětí svobody nepřevyšuje 5 let, vítá. V situaci, kdy je v České republice dána možnost využívat u méně závažných trestných činů odklony dle § 307 a § 309 TŘ, nebo rozhodnout v řízení před soudem trestním příkazem dle § 314e TŘ, by institut dohody o vině a trestu nemohl v této konkurenci obstát.

Ovšem za zdařilou nepovažuji ani současnou právní úpravu. Není důvod, aby zákonodárce vyloučil paušálně všechny zvlášť závažné zločiny. Existuje spousta zvlášť závažných zločinů, kde může být sjednání dohody o vině a trestu přínosné, jak z hlediska rychlosti objasnění kriminality, tak možnosti rychlejšího odškodnění poškozených (především trestný čin loupeže či hospodářská kriminalita). Zde nevidím žádný důvod, proč by k uzavření dohody o vině a trestu nemohlo dojít.

Lze ale souhlasit s vyloučením sjednání dohody o vině a trestu u některých trestných činů, kde hrají roli především etické aspekty. Jedná se o zvlášť závažné zločiny, kterými byla způsobena smrt. Zde spatřuji morální nutnost, aby bylo provedeno hlavní líčení. Ostatní trestné činy, které v sobě zahrnují etické aspekty (především trestné činy proti lidské důstojnosti) bych nevylučovala paušálně, ale na místě státních zástupců bych velmi poctivě zvažovala, zda je vhodné sjednat dohodu o vině a trestu. Dalším typem takovýchto trestných činů, u kterých by neměla být dohoda o vině a trestu sjednávána, jsou trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci a trestné činy proti lidskosti, míru a válečné trestné činy.

TŘ jsou dány záruky, aby mohl být institut využit v co největší míře (nejedná se o dohodu v pravém slova smyslu, jak jej známe z práva soukromého, obviněný nemá na uzavření dohody o vině a trestu právní nárok, státní zástupce se nemůže spokojit pouze s doznáním obviněného, ale musí objasňovat skutkový stav minimálně ve stejné kvalitě, jako to vyžaduje podání obžaloby, konečný verdikt vynáší soud s oprávněním dohodu neschválit…). O těchto zárukách je podrobně pojednáno na jiných místech této práce. I přes tyto záruky považuji nutnost provedení hlavního líčení s uplatněním všech zásad trestního řízení v plné míře za potřebné. Z tohoto důvodu bych navrhovala, aby bylo ustanovení novelizováno a přijato ve stejném znění, jako jej upravoval Vládní návrh z roku 2011.

Poslední zákonná výjimka, kdy není možno dohodu o vině a trestu uzavřít, se týká mladistvých pachatelů, kteří nedovršili věku 18 let (§ 63 ZSM). Důvodová zpráva uvádí, že *„u mladistvých pachatelů, kteří dosud nedovršili 18 let věku, je zapotřebí upřednostnit výchovný vliv řízení na mladistvého a uvážlivý výběr vhodného opatření specializovaným soudcem nad rychlostí řízení.“* S tímto názorem souhlasí i Kučera a Ptáček, kteří uvádí, že mladistvým by měla být věnována maximální pozornost ze strany orgánů činných

v trestním řízení.[14] Také Ščerba uvádí, že tato výjimka je správná z důvodu nevyzrálosti mladistvého a také z nutnosti naplnění výchovného účinku trestu, který je spojen s hlavním líčením.[15] Z těchto důvodů se přikláním i já ke vhodnosti vyloučení možnosti sjednat dohodu o vině a trestu v řízení ve věcech mladistvých.

1.2 Předběžné projednání obžaloby dle § 186 písm. g) TŘ

TŘ upravuje v § 186 písm. g) nejzazší okamžik, který dává možnost, aby byla dohoda o vině a trestu sjednána. Toto ustanovení stanoví, že předseda senátu navrhne předběžné projednání obžaloby, pokud se sjednání dohody o vině a trestu jeví vzhledem k okolnostem vhodné, zejména navrhne-li tento postup obviněný nebo státní zástupce. Díky tomuto ustanovení je dána obviněnému další možnost iniciovat sjednání dohody o vině a trestu, pokud se tak nestalo v přípravném řízení z různých důvodů. Obviněný tak může opětovně navrhnout vyřízení věci tímto zvláštním způsobem řízení, zejména pokud by státní zástupce v přípravném řízení neměl o sjednání dohody o vině a trestu zájem.[16]

TŘ stanoví, že pokud se koná předběžné projednání obžaloby z důvodu § 186 písm. g) TŘ, je úkolem soudu zjistit stanovisko obviněného a státního zástupce. Tato podmínka musí být hodnocena kladně. Pokud by soud vracel státnímu zástupci věc do přípravného řízení jen z důvodu, že nebyla sjednána dohoda o vině a trestu, bylo by výrazně narušeno jeho postavení dominus litis v přípravném řízení.[17] Pokud budou mít obě strany zájem dohodu o vině a trestu sjednat, určí soud lhůtu, do kdy musí být návrh na schválení dohody o vině a trestu podán. Pokud tuto lhůtu státní zástupce nestihne, soud postupuje tak, že buď nařídí hlavní líčení, nebo věc vyřídí jiným způsobem stanoveným v § 188 TŘ (§ 187 odst. 4 TŘ).

Problematická je ale možnost, že tento návrh může učinit i soud. Pokud dohoda o vině a trestu nebyla uzavřena v přípravném řízení a ani její uzavření nenavrhl obviněný nebo státní zástupce jako důvod pro předběžné projednání obžaloby, dá se očekávat, že o takovouto dohodu nemají zájem. Proto lze v návrhu, který učiní soud bez podnětu některé ze stran, vidět snahu o přinucení stran k uzavření takovéto dohody, popřípadě snahu ulehčit si práci a vyhnout se tak rozhodování v hlavním líčení. [18]

---

[14] KUČERA, Pavel, PTÁČEK, Michal. Několik úvah nad institutem dohody o vině a trestu v českém pojetí. *Trestní právo*, 2009, č. 7-8. s. 4.
[15] ŠČERBA: Činnost státního zástupce …, s. 28.
[16] VANTUCH, Pavel. K možnosti sjednat dohodu o vině a trestu po podání obžaloby. *Trestní právo*, 2013, č. 9-10. s. 9.
[17] ŠABATA, RŮŽIČKA: Dohoda o vině a trestu de lege ferenda…, s. 12.
[18] JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 890.

Ovšem na druhou stranu mohou v praxi nastat i situace, kdy bude možnost nařídit předběžné projednání obžaloby dle § 186 písm. g) TŘ i bez podnětu státního zástupce nebo obviněného účelná. Tak tomu bude například v situaci, kdy je podána obžaloba pro zvlášť závažný zločin. Jelikož dle § 220 odst. 3 TŘ není soud právní kvalifikací vyjádřenou v obžalobě vázán, může dojít soud k závěru, že ve spáchaném skutku spatřuje „pouze" zločin. Vzhledem k okolnostem se mu tak může jevit jako vhodné řešení uzavřít dohodu o vině a trestu, a proto za tímto účelem bude nařízeno předběžné projednání obžaloby, kde bude zjištěno stanovisko stran.

Proto zakotvení pravomoci předsedy soudu nařídit předběžné projednání obžaloby dle ustanovení § 186 písm. g) TŘ z vlastní iniciativy nehodnotím jako nadbytečné nebo neúčelné, jen je nutné zvažovat, kdy půjde o zbytečné průtahy v řízení, a kdy má tento postup smysl.

Na závěr je nutno podotknout, že pokud se jedná o řízení o trestném činu, o kterém je příslušný rozhodovat samosoudce, nekoná předběžné projednání obžaloby, ale na základě stejných hledisek přezkoumá obžalobu nebo návrh na potrestání (§ 314c odst. 1 TŘ).

1.3 Řízení o schválení dohody o vině a trestu

Dohoda o vině a trestu patří mezi zvláštní způsoby řízení, při kterém se nekoná standardní hlavní líčení. Poté, co je dohoda o vině a trestu v přípravném řízení mezi státním zástupcem a obviněným sjednána, je předložena soudu k jejímu schválení (§ 175b odst. 1 TŘ). Nejprve ji předseda senátu prozkoumá podle jejího obsahu a obsahu spisu a následně může postupovat zásadně trojím způsobem - dohodu o vině a trestu odmítnout, nařídit předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, nebo nařídit veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu (§ 314o TŘ).

1.3.1 Předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Jelikož je na základě zásady obžalovací dohoda o vině a trestu jednou z možností, jak zahájit trestní řízení před soudy, dává zákonodárce možnost soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu předběžně projednat na základě podobných hledisek, jako je tomu u předběžného projednání obžaloby dle § 186 písm. a-g) TŘ.

Důvody pro předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu však nejsou totožné jako u předběžného projednání obžaloby. Soud nemůže návrh na schválení dohody o vině a trestu předběžné projednat, pokud nesouhlasí s právní kvalifikací skutku. Je tomu tak z důvodu, že soud je právní kvalifikací uvedenou v dohodě o vině a trestu vázán

(na rozdíl od obžaloby), a pokud by s ní nesouhlasil, je to důvod pro neschválení takovéto dohody o vině a trestu, které probíhá ve veřejném zasedání dle § 314r odst. 2 TŘ.

Návrh na schválení dohody o vině a trestu lze také, po jeho předběžném projednání, ze zákonem stanovených důvodů usnesením odmítnout. Po nabytí právní moci tohoto usnesení se věc vrací do přípravného řízení [§ 314p odst. odst. 3 písm. f) TŘ]. Proti rozhodnutím, která soud při předběžném projednání učiní, může státní zástupce i obviněný podat stížnost, která má ve většině případů odkladný účinek (§ 314p odst. 5 TŘ).

1.3.2 Rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu ve veřejném zasedání

Pokud předseda senátu předloženou dohodu o vině a trestu po přezkoumání jejího obsahu dle § 314o TŘ neodmítne, nebo nenařídí předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, je nařízeno veřejné zasedání.

Nejdříve musí předseda senátu vyrozumět státního zástupce, poškozeného a obhájce obviněného. Přítomnost státního zástupce a obviněného je při veřejném zasedání povinná, za tímto účelem je obviněný k účasti ve veřejném zasedání předvolán (§ 314q odst. 1 TŘ). Státní zástupce v řízení před soudem zejména podporuje schválení návrhu dohody o vině a trestu [čl. 89 odst. 1 písm. b) pokynu obecné povahy NSZ].[19] Svůj návrh na schválení dohody o vině a trestu může vzít zpět až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě (§ 314o odst. 5 TŘ). Naopak TŘ výslovně nezakotvuje možnost, aby svůj souhlas se sjednanou dohodou o vině a trestu odvolal obviněný. Lze souhlasit s názorem, že zde lze spatřovat velký nedostatek právní úpravy. Z důvodu respektování autonomie vůle musí být toto právo přiznáno i obviněnému, i když jej zákon neupravuje. Soud by měl postupovat tak, že takovouto dohodu o vině a trestu neschválí z důvodu, že je nesprávná.[20]

TŘ ukládá předsedovi senátu povinnost zajistit, aby se obviněný mohl k předloženému návrhu na schválení dohody o vině a trestu vyjádřit (§ 314q odst. 3 TŘ). K tomuto vyjádření je předsedou senátu vyzván po přednesení návrhu státním zástupcem. Ovšem toto vyjádření musí být bráno jako právo obviněného, nikoliv povinnost (§ 33 odst. 1 TŘ). Soud musí brát ohled i na práva poškozeného. Poškozenému, který je veřejného zasedání přítomen, musí být po vyjádření obviněného dána možnost, aby se ke sjednané dohodě o vině a trestu také vyjádřil (§ 314q odst. 4 TŘ).

Aby mohlo být o návrhu rozhodnuto, musí předseda senátu zjistit, zda obviněný sjednané dohodě o vině a trestu rozumí a jsou mu známy všechny její důsledky. Dotaz také

[19] Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně o trestním řízení ze dne 21. září 2009, ve znění pozdějších změn. Dostupné na < http://www.nsz.cz/images/stories/PDF/POP/trest/1_SL_902-205_2.pdf >.
[20] HRUŠÁKOVÁ, JIŘÍČEK: Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby…, s. 40.

musí směřovat na to, zda obviněný učinil své prohlášení svobodně (§ 314q odst. 3 TŘ). Bez kladných odpovědí na tyto dotazy nemůže soud dohodu o vině a trestu schválit.

Soud rozhoduje na základě spisu, jelikož možnost dokazování je značně omezena pouze na možnosti výslechu obviněného nebo opatření potřebných vysvětlení (§314q odst. 5 TŘ). Soud je také při svém posuzování vázán obsahem sjednané dohody o vině a trestu, sjednaným rozsahem a výší nároku poškozeného, pokud s ním poškozený souhlasí, nebo pokud byl tento rozsah uplatněn státním zástupcem na základě písemného uplatnění výše nároku poškozeným (§ 314r odst. 1 TŘ). TŘ však dává soudu pravomoc rozhodnout i mimo obsah dohody o vině a trestu v případě, že se poškozený a obviněný nedohodli na výši odškodnění (§ 314r odst. 4 TŘ). Zde soud rozhoduje na základě spisového materiálu a uloží obviněnému povinnost k náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo k vydání bezdůvodného obohacení, pokud tomu nebrání zákonná překážka.[21] Pokud bude mít soud za to, že pro nárok poškozeného na odškodnění není dán ve sjednané dohodě o vině a trestu podklad, lze poškozeného s celým nárokem nebo jeho částí odkázat na civilní řízení (§ 314r odst. 4 TŘ).

Pokud soud neshledá důvody, pro které by dohodu o vině a trestu neschválil, nebo podle kterých by mělo být postupováno dle § 314r odst. 5 TŘ, rozhodne o schválení dohody o vině a trestu formou odsuzujícího rozsudku. Tento rozsudek musí kromě výroku o vině a trestu, případně ochranného opatření, obsahovat i výrok o schválení dohody o vině a trestu (§ 120 odst. 4 TŘ, § 314r odst. 4 TŘ).

Jelikož obviněný i státní zástupce s dohodou o vině a trestu souhlasili, je výrazně omezeno právo podat odvolání proti takto schválené dohodě o vině a trestu. Lze tak učinit pouze v případě, že rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu navrhovanou státním zástupcem (§ 245 odst. 1 TŘ). Odvolání podané z jiných důvodů je nepřípustné. Z toho plyne, že pokud by v řízení o schválení dohody o vině a trestu došlo k vážným procesním pochybením, nelze se proti nim bránit. Tato pochybení mohou spočívat např. v nesprávném obsazení soudu. Z důvodu vážných procesních vad v řízení by mělo být odvolání připuštěno. Navrhuje se, aby takové odvolání bylo projednáno v neveřejném zasedání, aby došlo k co nejmenším průtahům v řízení.[22] I poškozenému je přiznáno právo podat odvolání proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu v případě, že uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Toto odvolání lze podat proti nesprávnosti výroku rozsudku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy

[21] ŘÍHA: *Trestní řád: komentář II….*, s. 3679. (§ 314r TŘ).
[22] HRUŠÁKOVÁ, JIŘÍČEK: Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby…, s. 42.

nebo vydání bezdůvodného obohacení. Toto právo však poškozený nemá, pokud v dohodě o vině a trestu s ujednaným rozsahem a způsobem odškodnění souhlasil (§ 245 odst. 1 TŘ).

1.3.3 Odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu[23]

Návrh na schválení dohody o vině a trestu může být odmítnut, pokud tak rozhodne předseda senátu po jeho přezkoumání [§ 314o odst. 1 b) TŘ], soud po předběžném projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu [§ 314p odst. 3 písm. f) TŘ], či ve veřejném zasedání (§ 314r odst. 2 TŘ).

Zákonem stanovené důvody pro odmítnutí předloženého návrhu dohody o vině a trestu spočívají v nesprávnosti nebo nepřiměřenosti takovéto dohody, nebo v závažném porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu (§ 314r odst. 2 TŘ).

Za nejdůležitější důvod pro neschválení dohody o vině a trestu je považována její nesprávnost či nepřiměřenost se zjištěním skutkového stavu.[24] Touto možností dává zákonodárce soudu pravomoc projednat dohodu o vině a trestu a na základě svého vlastního uvážení zjistit, zda byl zjištěn skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti (viz kapitola 3.4). Dále soud neschválí předloženou dohodu o vině a trestu z důvodu nesprávného zjištění skutkového stavu, pokud nesouhlasí s právní kvalifikací skutku, která je obligatorní součástí předložené dohody o vině a trestu. Na rozdíl od § 220 odst. 3 TŘ, na jehož základě není soud právní kvalifikací uvedenou v obžalobě či návrhu na potrestání vázán, zde takovéto pravidlo neplatí.[25] Pokud soud s právní kvalifikací nesouhlasí, má jedinou možnost – dohodu o vině a trestu odmítnout.

Druhý důvod, který vede k neschválení dohody o vině a trestu, spočívá v její nepřiměřenosti nebo nesprávnosti z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření. Jak již bylo uvedeno výše, dá se očekávat, že obviněným, kteří uzavřou dohodu o vině a trestu, bude ukládán mírnější trest, než který by byl uložen v rámci hlavního líčení. Ovšem proti nepřiměřeně mírným trestům, které by byly ukládány, existuje také záruka v podobě odmítnutí takového návrhu soudem. Stejně tak soud dohodu o vině a trestu neschválí, pokud je navržen druh trestu nebo jeho výše, které TZ za daný trestný čin nepřipouští.

Neschválit dohodu o vině a trestu z důvodu její nesprávnosti z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení lze, pokud byla opominuta práva poškozeného tím, že ho o jednání o dohodě a trestu státní

[23] Podrobně k problematice viz ŠČERBA: Úkoly soudu při posuzování dohody…, s. 45 – 54.
[24] ŠČERBA: Úkoly soudu při posuzování dohody…, s. 45.
[25] ŠČERBA: Úkoly soudu při posuzování dohody…, s. 46.

zástupce vůbec nevyrozuměl. Důvodem pro neschválení je i věcná nesprávnost týkající se nároku poškozeného. Tomu bude v případě, kdy byl přiznán nárok ve vyšší výši, než která je vzhledem k případu adekvátní, nebo pokud se soud domnívá, že poškozený vůbec nárok na odškodnění nemá. Pokud nebude poškozený odškodněn v plném rozsahu, jaký navrhl, bude soud odmítat dohodu o vině a trestu jen výjimečně, jelikož mu zákon dává možnost postupovat dle § 228 TŘ, případně dle § 229 TŘ (§ 314r odst. 4 TŘ). [26]

Poslední důvod pro neschválení dohody o vině a trestu spočívá v závažném porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu. Předně tímto důvodem bude skutečnost, že obviněný neměl při sjednávání dohody o vině a trestu obhájce, což jako výraznou procesní vadu uvádí výslovně § 314o odst. 1 písm. c) TŘ jako důvod pro její odmítnutí. Ve veřejném zasedání, kde soud rozhoduje o vině a trestu, lze porušení těchto práv obviněného zjistit především na základě dotazů dle § 314q odst. 3 TŘ.

Odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu má formu usnesení. Jeho právní mocí se věc vrací do přípravného řízení (§ 314o odst. 3 TŘ, § 314p odst. 6 TŘ, § 314r odst. 3 TŘ). Pokud by soud neschválil dohodu o vině a trestu ve veřejném zasedání, mohl by postupovat i tak, že oznámí své výhrady k dohodě o vině a trestu obviněnému a státnímu zástupci, kteří mohou sjednat její nové znění (§ 314r odst. 3 TŘ).

1.4 Ukládání trestu

Nejdůležitější cíl trestu je spatřován v ochraně společnosti před pachateli trestných činů. Trest by měl mít také zábranný, výchovný a generálně a individuálně preventivní účinek.[27] Naplněním těchto znaků dojde k naplnění účelu trestu. Při ukládání trestu musí být brán ohled na povahu a závažnost trestného činu, které se musí odrazit ve stanoveném druhu a výměře trestu.[28]

Kritéria, která soud bere při tomto stanovení v úvahu, jsou zakotvena v ustanovení § 39 TZ. Stejně tak státní zástupce při sjednávání dohody o vině a trestu je vázán zákonem, a tak by i sjednaný trest měl naplňovat účel trestu. Konečný verdikt ale vynáší soud, který má možnost sjednanou dohodu o vině a trestu odmítnout právě z důvodu nepřiměřenosti trestu. Praxe ale bude v tomto často úplně jiná. Zkušenosti ukazují, že soudci často dávají přednost

[26] ŘÍHA: *Trestní řád: komentář II…,* s. 3683. (§ 314r TŘ).
[27] NAVRÁTILOVÁ, Jana. Pojem a účel trestu, systém trestů. In JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 385.
[28] ŠČERBA, Filip. Ukládání trestněprávních sankcí (trestání dospělých). In JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 431.

rychlejšímu vyřízení věci i za cenu uložení mírnějšího trestu.[29] Stejný postup lze nepochybně shledat i v případě ukládání trestu v rámci dohody o vině a trestu.

Pokud bude sjednána a následně schválena dohoda o vině a trestu, bude pachatel potrestán trestem mírnějším, než jaký by ho čekal, pokud by probíhalo hlavní líčení. Tato možnost sice není v právní úpravě nikde zakotvena, ale v praxi je očekávána jako výměna za doznání, které pachatel učiní. *„Trest (nebo jiné opatření sankční povahy) ukládaný po uzavření dohody je pravidelně podstatně mírnější než v případech, kde k uzavření dohody nedošlo.“*[30] *„Pokud se týká institutu dohody o vině a trestu, tak zde je téměř mimo jakoukoli pochybnost, že ze strany státních zástupců jsou a budou navrhovány a posléze i ze strany soudů schvalovány mírnější tresty, než jaké by byly ukládány při standardním odsouzení.*“[31] Mírnější tresty jsou *„nevyhnutelným následkem“* aplikace dohody o vině trestu. Pokud by k tomu nedošlo, obviněný by ztratil motivaci dohodu a vině a trestu uzavřít a raději by své šance zkusil v hlavním líčení.[32]

Souhlasím s výše uvedeným, že pokud obviněný sjedná se státním zástupcem dohodu o vině a trestu, dostane se mu mírnějšího potrestání. Tato skutečnost ale nemá oporu v zákoně. TZ nikde nestanoví, že by sjednání dohody o vině a trestu mělo být nějak promítnuto do výše a druhu trestu. K mírnějšímu potrestání pachatele tak dochází pouze na základě trestně procesní úpravy, která takto zvýhodňuje prohlášení pachatele, aniž by k tomu byla hmotným právem oprávněna.[33] Neprovázanost procesní a hmotněprávní úpravy kritizuje i Lichnovský, který dodává, že jedním z důvodů neschválení dohody o vině a trestu soudem je i nepřiměřenost trestu, ovšem již nejsou soudu dána žádná vodítka, podle kterých by tato nepřiměřenost měla být posuzována.[34]

Lichnovský[35] navrhuje, aby byla dohoda o vině a trestu promítnuta i do českého TZ podobně jak je tomu na Slovensku, kde je dle § 39 zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, v znení neskorších predpisov sjednání dohody o vině a trestu jednou z možností, kdy může soud přistoupit k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody. Lze se setkat ale i s názorem opačným, který je především založen na obavě z ukládání příliš mírných trestů, které jsou

[29] ŠČERBA: Činnost státního zástupce…, s. 23. Zde autor poukazuje na snížení počtu ukládaných trestů odnětí svobody se zavedením trestního příkazu.
[30] MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*, 2008, č. 1, s. 16.
[31] LICHNOVSKÝ, Vladimír. K otázce ukládání sankcí v rámci dohody o vině a trestu. *Trestní právo*, 2014, č. 3, s. 7.
[32] LOBOTKA, Andrej. Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu. *Právní rozhledy*, 2012, č. 19, s. 675.
[33] MUSIL: Dohody o vině a trestu jako forma…, s. 13-14.
[34] LICHNOVSKÝ: K otázce ukládání sankcí…, s. 7.
[35] LICHNOVSKÝ: K otázce ukládání sankcí…, s. 7.

dány hmotněprávní úpravou v České republice v porovnání se Slovenskem. Z toho důvodu by neměla být dána možnost snížení trestní sazby pod dolní hranici.[36] Dle Ščerby by postačilo, aby byla dohoda o vině a trestu zařazena do výčtu polehčujících okolností.[37]

Osobně si také myslím, že sjednání dohody o vině a trestu by nemělo být jako takové honorováno možností uložení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby. Souhlasím s tím, že budou obviněným ukládány mírnější tresty, ovšem pokud by zákonodárce zakotvil jako důvod pro snížení trestu samotné sjednávání dohody o vině a trestu, často by nedocházelo k naplnění účelu trestu. Lehce by se mohly naplnit obavy, že obvinění budou tyto dohody uzavírat pouze s jedinou vidinou – dosažení mírnějšího trestu.[38] Na druhou stranu je nutné, aby trestní právo procesní bylo realizováno na základě hmotněprávní úpravy. Proto bych zařadila ochotu sjednat dohodu o vině a trestu mezi polehčující okolnosti, při kterých by ale mělo být bráno v úvahu, zda sjednání dohody o vině a trestu a následné uložení mírnějšího trestu má svůj výchovný i preventivní účinek. Pozornost by měla být soustředěna zejména na osobu pachatele a na jeho vnitřní postoj, s jakým dohodu o vině a trestu hodlá sjednat.

Jak jsem uvedla výše, co se druhu a výměry trestu týká, měly by naplňovat účel trestu. Je tomu tak i v případě dohody o vině a trestu? Dohoda o vině a trestu dává možnost potrestat pachatele v krátké době. *„Je obecně uznávanou pravdou, že rychlost trestního řízení do značné míry determinuje účinnost trestu a vnímání právní ochrany, kterou veřejnosti stát před kriminalitou poskytuje. Pokud tedy stát za určitých okolností přistoupí k mírnějšímu potrestání jako k odpovědi na ochotu obviněného podrobit se postihu za spáchaný trestný čin ve zjednodušeném a méně formálním řízení, nejedná se o rezignaci na účinný postih kriminality. Naopak, takový postup může být často daleko vhodnější, jak z hlediska generální, tak i individuální prevence.“*[39] Rozhodně s tímto názorem souhlasím. Účel trestu může být efektivně naplněn i za situace, kdy dojde k mírnějšímu potrestání pachatele, pokud bude trest uložen v co nejkratší době.

[36] ŠABATA, RŮŽIČKA: Dohoda o vině a trestu de lege ferenda…, s. 10-11.
[37] ŠČERBA: Úkoly soudu při posuzování dohody…, s. 52.
[38] MUSIL: Dohody o vině a trestu jako forma…, s. 19.
[39] KRÁL, Vladimír. Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. *Právní rozhledy,* 2008, č. 20, s II.

2 Dohoda o vině a trestu z pohledu subjektů trestního řízení

2.1 Obviněný

Důvodová zpráva uvádí, že cílem přijetí úpravy dohody o vině a trestu je i zaručit obviněnému právo na spravedlivý proces, které je vzhledem k průtahům v řízení často porušováno a má být po vzoru zahraničních úprav zárukou rychlejšího procesu. Toto rychlejší projednání věci se vztahuje především k řízení před soudem, kde lze jistě spatřovat výhodu této úpravy. V právním zakotvení institutu dohody o vině a trestu lze ale shledat i jisté nevýhody pro obviněného.

2.1.1 Předvolání obviněného ke sjednávání dohody o vině a trestu

Přítomnost obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu je povinná, za tímto účelem je k jednání předvolán. TŘ v § 90 stanoví, že na předvolání je obviněný povinen se dostavit, jinak mu může být uložena pořádková pokuta, nebo může být předveden, pokud je na tyto možné následky upozorněn. Domnívám se, že předvolání obviněného ke sjednání dohody o vině trestu není vhodné. Jelikož uzavřít dohodu o vině a trestu není povinnost a obviněný si i po návrhu, který sám učinil, může vše rozmyslet, dávala bych přednost tomu, aby dostavení se k dohodě o vině a trestu nebylo povinné. Jako vhodnější způsob bych volila písemné vyrozumění, které by státní zástupce obviněnému zasílal. V případě, že by se obviněný po předchozí omluvě k jednání nedostavil, státní zástupce by považoval toto jednání za signál k tomu, že obviněný dohodu o vině a trestu uzavřít nechce, a pokračoval by standardní cestou vedoucí k podání obžaloby. Nakonec s vynucováním povinné účasti obviněného nepočítá ani pokyn obecné povahy NSZ.[40]

Na první pohled by se mohlo zdát, že tento způsob by nesl velká rizika pro státního zástupce. Do poslední chvíle by neměl jistotu, zda se k jednání o dohodě o vině a trestu obviněný dostaví. To je sice pravdou, ovšem samotná přítomnost obviněného neznamená, že dohoda o vině a trestu bude uzavřena, ani že vůbec dojde k jejímu sjednávání. Proto i v případě, že bude obviněný předvolán, může dojít k situaci, že se státní zástupce na jednání o dohodě o vině a trestu poctivě připraví a následně se během pár sekund od obviněného dozví, že nemá o dohodu o vině a trestu zájem. Důsledek bude stejný, jako kdyby obviněný vůbec nedorazil – pokračování ve standardním, popř. zkráceném přípravném řízení a podání obžaloby, nebo návrhu na potrestání.

[40] Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně o trestním řízení ze dne 21. září 2009, ve znění pozdějších změn. Dostupné na < http://www.nsz.cz/images/stories/PDF/POP/trest/1_SL_902-205_2.pdf >.

2.1.2 Problematika rovného přístupu

Zahájení jednání o dohodě o vině a trestu může iniciovat vedle státního zástupce i obviněný. Jestli bude k jednání přistoupeno, je pouze na uvážení státního zástupce, zda návrh shledá důvodným (§ 175a odst. 1 TŘ). V této fakultativnosti lze spatřovat možnou kolizi s principem rovnosti před zákonem. Může existovat spousta důvodů, proč státní zástupce nebude chtít jednání o dohodě o vině a trestu zahájit, a naopak jiný státní zástupce by v naprosto stejném případě rozhodl jinak.

Aby k této nerovnosti nedocházelo, musel by zákonodárce zakotvit kritéria, na základě kterých by bylo pro státního zástupce uzavření dohody o vině a trestu obligatorní. Tento postup si však vzhledem k povaze institutu a principům, na kterých stojí trestní řízení, lze těžko představit.[41] Především je za nedostatek úpravy z pohledu obviněného považováno, že možnost úvahy státního zástupce existuje i v případě, že návrh na sjednání dohody o vině a trestu podá obviněný. Obviněný ani nemá možnost se nijak proti tomuto rozhodnutí státního zástupce bránit, jelikož se nejedná o formu usnesení, proti kterému by byla přípustná stížnost.[42] *„Je otázkou, zda právní úprava neměla vyžadovat, aby v případě návrhu obviněného za splnění zákonných podmínek bylo jednání o dohodě obligatorní.“*[43] Pokud by byla předepsaná forma, kterou musí odmítnutí návrhu obviněného splňovat, a proti kterému se následně může obviněný bránit stížností, byla by volná úvaha státního zástupce značně omezena, a postavení obviněných by se tak do jisté míry vyrovnalo. Tuto možnost však obviněný nemá, a proto lze tuto úpravu *„z pohledu obviněného považovat za nedostatek právní úpravy.“*[44]

Lze tedy shrnout, že opravdu může nastat situace, že totožné případy budou v rámci trestního řízení řešeny rozdílnou formou. Obviněnému, se kterým bude dohoda o vině a trestu uzavřena namísto konání standardního hlavního líčení, bude dáno privilegium spočívající v rychlosti a úspornosti řízení. Různá míra ochoty ze strany státních zástupců tak může v tomto směru zakládat zvýhodnění pro některé obviněné.

Na druhou stranu právní úprava právě v zájmu zachování rovnosti neumožňuje státnímu zástupci dohodovat právní kvalifikaci skutku nebo některý ze skutků nestíhat.[45] I zde se projevují prvky zásady legality a povinnost nalézat materiální pravdu. Z těchto

[41] MUSIL: Dohody o vině a trestu…, s. 16.
[42] HRUŠÁKOVÁ,JIŘÍČEK: Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby…, s. 34.
[43] HRUŠÁKOVÁ,JIŘÍČEK: Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby…, s. 33.
[44] HRUŠÁKOVÁ,JIŘÍČEK: Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby…, s. 34.
[45] ŠČERBA: Úkoly soudu při posuzování dohody…, s. 46.

důvodů by nemělo v žádném případě docházet k rozdílným závěrům jen proto, že případ byl řešen tímto zvláštním způsobem řízení. Podrobněji viz kapitola 3.4.

Ovšem možnost nerovného přístupu a zvýhodnění těch obviněných, se kterými bude státní zástupce ochoten dohodu o vině a trestu sjednat, lze spatřovat v otázce určení druhu a výměry trestu. Jak již bylo uvedeno výše, dohoda o vině a trestu dává obviněnému benefit v podobě uložení mírnějšího trestu, než který by ho čekal po proběhnutí standardního hlavního líčení.

Další skutečností, ze které plyne nerovnost obviněných, je požadavek nutné obhajoby bez možnosti se jí vzdát. Finanční nákladnost nutné obhajoby může hrát významnou překážku v případě obviněných, kteří těmito financemi nedisponují na rozdíl od solventních obviněných, kteří si mohou bez problému dovolit zkušeného obhájce na základě plné moci.[46]

Problém nerovnosti v přístupu k jednotlivým obviněným v důsledku jejich majetnosti vidí i další autoři. Procházková upozorňuje na zvýhodnění movitějších pachatelů v situaci, kdy by docházelo ke sjednání peněžitého trestu, a také v lepší možnosti odčinit škodu poškozenému, která mu v důsledku trestné činnosti vznikla.[47] Podobně poukazuje na toto negativum i Aulický[48], Teryngel[49] a Musil[50].

Na základě výše uvedeného spatřuji v dohodě o vině a trestu prvky zakládající nerovný přístup k jednotlivým obviněným. Samozřejmě, že by se přístup orgánů činných v trestním řízení neměl odlišovat zvlášť výraznou měrou. Ovšem s určitým stupněm nerovnosti musíme počítat vždy, když je rozhodováno na základě zásady volného hodnocení důkazů. Přece jen rozhodnutí činí lidé a jejich názory a pohledy se mohou rozcházet. Není tomu tak jen v případě rozhodování státních zástupců, ale i v řízení před soudem. Pokud bude k nerovnému přístupu docházet v mezích zákona a nebude se jednat o výraznou libovůli orgánů činných v trestním řízení, vidím tento jev jako v demokratické společnosti naprosto přijatelný a nevyhnutelný. Proto musím souhlasit s názorem, že uzavření dohody o vině a trestu je bráno jako určité „privilegium“ pro obviněného, na které by neměl být právní nárok stejně jako v případě odklonů.[51] Z tohoto důvodu považuji za správnou i nemožnost podat stížnost proti nedůvodnosti návrhu o zahájení jednání o dohodě o vině a trestu, o kterém státní zástupce rozhodl, i když je tak postavení obviněného značně oslabeno. Připuštěním této možnosti

[46] HRUŠÁKOVÁ, JIŘÍČEK: Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby…, s. 35.
[47] PROCHÁZKOVÁ, Eva. Dohoda o vině a trestu. *Soudce*, 2013, č. 4, s. 10.
[48] AULICKÝ, Petr. Dohoda o vině a trestu. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 3. s. 32.
[49] TERYNGEL, Jiří. K institutu dohody o vině a trestu v trestním řádu. *Trestní právo*, 2013, č. 3, s. 20.
[50] MUSIL: Dohody o vině a trestu…, s. 20.
[51] HRUŠÁKOVÁ,JIŘÍČEK: Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby…, s. 34.

by došlo k průtahům a možným obstrukčním jednáním obviněného a tím k popření významu institutu.[52]

2.2 Státní zástupce

Jak již bylo uvedeno výše, zavedením institutu dojde k posílení postavení státního zástupce v přípravném řízení. Některé názory ovšem toto tvrzení vyvrací a vidí v možnosti sjednat dohodu o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným jisté omezení úlohy státního zástupce jako dominus litits z důvodu, že státní zástupce bude jednou stranou jakési smlouvy, kdy bude muset vyjednat její obsah spočívající v dohadování viny a trestu s druhou stranou – obviněným.[53] S tímto názorem nesouhlasím. Státní zástupce není v žádném případě v rovném postavení s obviněným, nejedná se o dohodu typickou pro soukromé právo. Obviněný sice prohlásí, že spáchal skutek, ovšem toto prohlášení musí potvrzovat i další opatřené skutečnosti. Prokazovat vinu obviněného na základě všech skutečností, je úlohou státního zástupce a obviněný nemá žádnou zákonem stanovenou možnost o své vině nikterak smlouvat. Nelze se ani dohodnout ohledně právní kvalifikace skutku. Vina je tak zjišťována na základě stejných pravidel jako v standardním přípravném řízení, které vede k podání obžaloby. Tuto problematiku dále řeším v kapitole 3.4. Ve skutečnosti tak může obviněný ovlivnit pouze druh a výměru trestu, který mu bude uložen. Z toho plyne, že postavení státního zástupce v případě dohody o vině a trestu značně posílí.

Dále jsem uvedla, že státnímu zástupci je TŘ uloženo mnoho formálních povinností, které musí při jednání o dohodě o vině a trestu splnit. Je nespornou výhodou dohody o vině a trestu možnost podstatně rychleji vyřídit trestní věc v řízení před soudem. Na druhou stranu ale tato rychlost není dána v přípravném řízení.

Navíc musí státní zástupce v případě dohody o vině a trestu zajistit přítomnost obviněného a následně prověřit pravdivost jeho přiznání ke spáchanému skutku (§ 175 odst. 1,3 TŘ), musí vyrozumět i poškozeného a hájit jeho zájmy (§ 175a odst. 5 TŘ). Tyto povinnosti, které jsou státnímu zástupci uloženy, mohou mít za důsledek nižší počet sjednaných dohod o vině a trestu.

S povinnostmi státního zástupce souvisí i otázka kvality dokazování. Důvodová zpráva uvádí, že v případě uzavírání dohody o vině a trestu nebude nutné prokazovat skutečnosti tak vyčerpávajícím způsobem, který by byl nutný pro podání obžaloby, ale postačí zjistit základní skutkové okolnosti. Naopak Ščerba uvádí, že jelikož je dohoda o vině a trestu

[52] HRUŠÁKOVÁ,JIŘÍČEK: Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby…, s. 34.
[53] ŠABATA, RŮŽIČKA: Dohoda o vině a trestu de lege ferenda…, s. 8.

jedním ze způsobů, jak postavit obviněného před soud, měl by tomu odpovídat i zjištěný skutkový stav, který by měl být prokázán ve stejné kvalitě, která je nutná k podání obžaloby ve standardním řízení.[54] S tímto názorem nelze nesouhlasit. Státní zástupci by neměli k dohodě o vině a trestu přistupovat jako ke způsobu, jak si ulehčit práci v přípravném řízení. Právě naopak by kvalita dokazování v přípravném řízení měla být co nejvyšší v závislosti na zjednodušeném řízení před soudem.

2.3 Poškozený

Institut dohody o vině a trestu zohledňuje i práva poškozeného. Dochází zde k projevům tzv. restorativní justice, která si na rozdíl od tzv. retributivní justice klade za cíl začlenit do řízení prvky, které se soustředí na práva poškozeného.[55]

Dle důvodové zprávy spočívá přínos dohody o vině a trestu i „*v ochraně obětí před sekundární viktimizací,*“ jelikož tyto oběti nebudou muset snášet útrapy, které přináší opakovaná účast při soudním jednání a veřejné projednání jejich záležitostí, kde budou vystaveni nejen očím veřejnosti, ale především se opakovaně dostanou do styku s obžalovaným. Mezi odbornou veřejností lze najít především kladné ohlasy na zajištění práv poškozeného v rámci dohody o vině a trestu.[56] Toto pozitivum spočívající ve zmírnění konfliktního rázu řízení spatřuje i Musil. V konsenzuálním způsobu řízení může dojít ke zmírnění konfliktu mezi obviněným a poškozeným, a lze tak zabránit případné recidivě nebo pomstě, která může často vyústit ze standardního typu řízení.[57] Vantuch také spatřuje velkou výhodu institutu spočívající v ochraně obětí před zveřejňováním podrobností o jejich osobě.[58] K ochraně poškozeného tak přispěl zákonodárce i zakotvením možnosti, že včas uplatněný písemný nárok poškozeného může uplatit i státní zástupce. Poškozený se tak nemusí s obviněným vůbec fyzicky setkat. Ovšem jako negativum úpravy lze vidět nemožnost uzavřít dohodu o vině a trestu v případě zvlášť závažných zločinů. Jelikož se jedná o nejzávažnější trestné činy, dochází také k největšímu zásahu do práv poškozených.

Za nejdůležitější považuji z pohledu poškozeného ustanovení § 175a odst. 2 TŘ, kdy je státnímu zástupci dána povinnost dbát o zájmy poškozeného. „*Role poškozeného při*

[54] ŠČERBA: Činnost státního zástupce…, s. 23.
[55] KARABEC, Zdeněk. Koncept restorativní justice. In KARABEC, Zdeněk (ed). *Restorativní justice: Sborník příspěvků a dokumentů.* 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, s. 8.
[56] KUČERA, Pavel, PTÁČEK, Michal. Několik úvah nad institutem dohody o vině a trestu v českém pojetí. *Trestní právo*, 2009, č. 7-8. s. 4. JELÍNEK, Jiří. Nad poslední (osmdesátou třetí) novelou trestního řádu a osmou novelou trestního zákoníku. *Kriminalistika*, 2012, č. 4. s. 247.
[57] MUSIL: Dohody o vině a trestu…, s. 10.
[58] VANTUCH, Pavel. Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*, 2009, č. 11, s. 5.

sjednávání dohody, jejíž součástí může být i rozhodnutí o náhradě škody, je posílena tím, že v případě, kdy poškozený včas náhradu uplatnil, ale ke sjednávání dohody o vině a trestu se osobně nedostavil, státní zástupce má povinnost usilovat o dohodu s obviněným i ohledně náhrady škody, a to až do výše nároku uplatněného poškozeným.“[59]

Na druhou stranu je nutné, aby byl rozsah a výše nároku, který poškozený uplatňuje, opravdu adekvátní, zejména pokud se neodstaví ke sjednávání. V tom případě je státní zástupce vázán tímto nárokem i v případě, že by dle jeho názoru mohl být přiznán poškozenému nárok vyšší.

Závěrem lze říci, že poškozenému jsou dány TŘ v rámci sjednávání a schvalování dohody o vině a trestu značné záruky, které vedou k uplatnění jeho práv. Proto souhlasím s Jelínkem, že *„vyhlídky poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení mohou být v tomto zvláštním typu řízení nadějnější než ve standardním typu trestního řízení.“*[60]

2.4 Soud

Jak již bylo uvedeno, v důsledku zrychlení řízení před soudem v případě dohody o vině a trestu, došlo k omezení možnosti soudu angažovat se v takto sjednané dohodě. Na druhou stranu by však nemělo docházet k tomu, že soudy budou automaticky předložené dohody o vině a trestu schvalovat bez toho, aby jejich obsah hodnotily. Soudy stále musí mít na paměti, že právě ony jsou Ústavou zmocněny k tomu, aby rozhodovaly o vině a trestu (čl. 90 Ústavy, čl. 40 odst. 1 Listiny), a že dohoda o vině a trestu je jen dalším způsobem, jak obviněného postavit před soud.

I když je pro soudy nevýhodou, že nemohou samy provádět dokazování, ale jsou omezeny pouze na možnost vyslechnout obviněného a opatřit si potřebná vysvětlení (§ 314q odst. 5 TŘ), neznamená to, že by neměly předložený skutek vyhodnotit dle vlastního uvážení na základě zásady volného hodnocení důkazů, a dostát tak povinnosti nalézt materiální pravdu. V tomto směru není jeho role nijak omezena, jak bude dále rozebráno v kapitole 3.4.

Proto hodnotím pozitivně zakotvení četných možností, pro které lze dohodu o vině a trestu odmítnout. Je nutné, aby soudy k této možnosti přistupovaly zodpovědně a schvalovaly pouze ty dohody o vině a trestu, ve kterých nelze spatřovat žádná pochybení.

Jak již jsem uvedla, TŘ omezuje možnost aktivně se podílet na uzavření dohody o vině a trestu. Ovšem nesmíme zapomínat, že soudu je dána možnost předběžně projednat obžalobu

[59] BRŇÁKOVÁ, KORBEL: Dohoda o vině a trestu…, s. 272.
[60] JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 12, s. 20.

na základě § 186 písm. g) TŘ a navrhnout tak státnímu zástupci a obviněnému, že považuje za vhodné sjednat dohodu vině a trestu. Tento postup je sice pouze návrhem, který nemusí být stranami akceptován, ovšem jistá aktivita ze strany soudu je připuštěna.

Ještě více je soud zapojen v případě, že předloženou dohodu o vině a trestu hodlá neschválit. V tomto případě mu TŘ v § 314r odst. 3 dává možnost své výhrady oznámit státnímu zástupci a obviněnému, kteří se mohou pokusit o sjednání nové dohody o vině a trestu. I zde sice není dána povinnost dohodu o vině a trestu sjednat nebo být vázán názorem soudu, ale přesto se domnívám, že pokud měli státní zástupce i obviněný zájem, aby byla uzavřena dohoda o vině a trestu, budou se snažit vyhovět připomínkám soudu, aby nově sjednaná dohoda o vině a trestu již byla schválena a nedocházelo tak k průtahům v řízení, pokud by soud dohodu o vině a trestu odmítl.

Na rozdíl od Vládního návrhu z roku 2005, který počítal s tím, že obviněný může učinit prohlášení viny nejpozději po přednesení obžaloby v hlavním líčení, novelizované znění TŘ uzavřít dohodu o vině a trestu v hlavním líčení nepřipouští. Jak již bylo uvedeno, nejzazším okamžikem je předběžné projednání obžaloby. Dle Jelínka *„[by bylo] vhodné umožnit uzavření dohody o vině a trestu také v řízení před soudem.“*[61] Naopak Korbel a Brňáková tvrdí: „*Pokud by bylo možné sjednat dohodu i v řízení před soudem, muselo by se řízení odročovat za účelem ustanovení obhájce či sjednání dohody jako takové, nebo by naopak muselo být umožněno, aby se i soud zapojil přímo do dohadovacího řízení, čímž by mohlo dojít ke ztrátě nestrannosti soudu a narušení zvolené koncepce řešení.“*[62]

Lze souhlasit s názorem, že v praxi může dojít k situaci, že obviněný se seznámí s obsahem obžaloby až v okamžiku, kdy mu je doručena. Po jejím prostudování s obhájcem dospěje k názoru, že by nejvhodnějším řešením bylo uzavřít dohodu o vině a trestu.[63] V tomto případě bych považovala za správné mít možnost sjednat dohodu o vině a trestu i po podání obžaloby. Navrhovala bych, aby soud zjistil stanovisko obviněného a státního zástupce a jednání odročil za účelem sjednání dohody o vině a trestu, kterou by státní zástupce v určité lhůtě předložil. Pokud by se tak nestalo, pokračoval by v hlavním líčení. Došlo by tak k podobnému postupu, jaký zákon umožňuje dle § 187 odst. 4 TŘ v případě předběžného projednání obžaloby dle § 186 písm. g) TŘ.

[61] JELÍNKEK : Dohodovací řízení…, s. 25.
[62] BRŇÁKOVÁ, KORBEL: Dohoda o vině a trestu…, s. 274.
[63] VANTUCH: K možnosti sjednat dohodu…, s. 10.

3 (Ne)naplňování jednotlivých zásad trestního řízení

„Základní zásady trestního řízení jsou určité právní principy, vůdčí právní ideje, jimiž je ovládáno trestní řízení.“[64] Právní ukotvení těchto zásad najdeme i v předpisech nejvyšší právní síly. Listina i Ústava pojednávají o zásadách ovlivňující trestní řízení v rámci zajištění práva na spravedlivý proces. Podobné vymezení těchto zásad obsahuje i Úmluva. TŘ pojednává o zásadách ovlivňující trestní řízení v ustanovení § 2. Na zásady nelze pohlížet odděleně, ale je nutno je vnímat jako propojený systém, který tvoří jeden celek. Na jejich základě jsou vybudovány instituty trestního řízení. Naplňováním a dodržováním zásad lze dostát úkolům trestního řízení a pochopit celý trestní proces.[65]

Právě díky velkému významu zásad v trestním řízení, jsem zařadila do své práce tuto kapitolu. V následujícím textu rozeberu institut dohody o vině a trestu z pohledu jednotlivých zásad a odpovím na otázku, zda je naplňuje, nebo zda při aplikaci institutu dochází k rozporu s těmito zásadami.

3.1 Zásada presumpce neviny

Presumpce neviny je zaručena na ústavní úrovni v čl. 40 odst. 2 Listiny jako součást práva na spravedlivý proces. TŘ zakotvuje presumpci neviny v § 2 odst. 2 takto: „*Dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.“* Podobné ustanovení obsahuje i čl. 6 odst. 2 Úmluvy, dle kterého *„každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.“*

Na rozdíl od vnitrostátní úpravy, kde se konec platnosti presumpce neviny váže na pravomocný rozsudek, Úmluva konec této platnosti spojuje s prokázáním viny zákonným způsobem. Rozdílná formulace plyne ze skutečnosti, že Úmluva ve svých článcích musí počítat s uznáním viny v systému common law, kde řízení nekončí odsuzujícím rozsudkem.[66] Takto je tomu například na Maltě, kde je stanoveno, že obviněný je považován za nevinou osobu až do chvíle, kdy mu byla vina prokázána, nebo vinu sám uznal.[67] V českém TŘ

[64] JELÍNEK, Jiří. Základní zásady trestního řízení. In JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 131.
[65] ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol (ed). *Trestní řád: komentář. I., §1 – 156.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 20. (§ 2 trestního řádu).
[66] JELÍNEK: Základní zásady…, s. 140.
[67] REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. NAKLADATELSTVÍ ORAC, s.r.o., 2002, s. 175. Shodně. Ústava Malty čl. 39 odst. 5 [online] [cit. 05-03-2016], Dostupné na <http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8566&l=1>.

z důvodu souladu s vnitrostátním právem zákonodárce dává soudu pravomoc schválit dohodu o vině a trestu odsuzujícím rozsudkem (§ 314r odst. 4 TŘ).

Zásadou presumpce neviny, tvořící součástí práva na spravedlivý proces, se zabýval i Evropský soud pro lidská práva. S presumpcí neviny, jakožto zárukou danou v individuálním zájmu, může obviněný volně disponovat i se jí vzdát tím, že uzná vinu. Vzdání se této záruky však musí dojít naprosto svobodně bez jakýchkoliv prvků donucení ze strany státu.[68] Lze tedy říci, že dohoda o vině a trestu v případech, kdy je trestní řízení skončeno tím, že obviněný uzná vinu, je určitá výjimka ze zásady presumpce neviny. Takto dochází k vyřízení věcí zejména v trestním řízení systému common law, kdy na základě tzv. guilty plea dojde k uznání viny i bez rozhodnutí soudu.[69]

Tento postup ale nemůžeme směšovat s naším trestním procesem, který je součástí kontinentálního systému. V důsledku presumpce neviny musí být obviněnému vina prokázána v průběhu řízení dokazováním, které nesmí být v rozporu se zákonem. Pokud by se tak nestalo, uplatní se zásada in dubio pro reo.[70] Z uvedeného vyplývá, že presumpce neviny je spojena s dokazováním a zásadou materiální pravdy. Jelikož je u institutu dohody o vině a trestu dokazování značně omezeno, je některými autory dohoda o vině a trestu považována za výjimku ze zásady presumpce neviny.[71]

Dle § 175 odst. 3 TŘ je podmínkou sjednání dohody o vině a trestu prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Lze souhlasit názorem autorů,[72] že prohlášení o spáchání skutku nelze ztotožňovat s doznáním jako takovým. *„Z prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, se ovšem ztrácí jakýkoliv etický aspekt a jde pouze o chladné zvážení, jaké prohlášení mu zajistí výhody v trestním řízení.“*[73] Je pravdou, že obviněný vinu doznávat nemusí, ovšem TŘ stanoví, že obligatorní součástí dohody je i právní kvalifikace [§ 175a odst. 6 písm. d) TŘ]. Z tohoto ustanovení lze usuzovat, že obviněný nakonec přece jen vinu přiznat musí alespoň konkludentně, jelikož s dohodou souhlasil.[74]

---

[68] Rozsudky ESLP : Lutz proti Německu ze dne 25.8.1987, Le Compte, Van Leuven a De Meyere proti Belgii ze dne 23. 6. 1981, Deweer proti Belgii ze dne 27. 2. 1980. Dostupné na < www.hudoc.echr.coe.int>
[69] REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. NAKLADATELSTVÍ ORAC, s.r.o., 2002, s. 175.
[70] ŠÁMAL, Pavel. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému.* 1. vydání. ASPI Publishing, s.r.o, 1999, s. 59.
[71] JELÍNEK: Základní zásady…, s. 145.
[72] JELÍNEK: Dohodovací řízení…, s. 20. ŠČERBA: Činnost státního zástupce …, s. 23.
[73] JELÍNEK: Dohodovací řízení…, s. 20.
[74] ŠČERBA: Činnost státního zástupce…, s. 23.

Ovšem toto uznání viny není totéž jako výše zmíněné guilty plea. TŘ stanoví povinnost orgánům v trestním řízení zjišťovat materiální pravdu nehledě na doznání obviněného. Doznání je tak pouze jedním z důkazů. Tudíž přiznání viny není a nemůže být považováno za tzv. korunu důkazů. Tohoto jevu se obává Musil, který přijetí dohody o vině a trestu kritizuje z důvodu, že soud přijímá doznání jako důkaz se silnější důkazní vahou, na jehož základě shledá obviněného vinným, aniž by přihlížel k ostatním skutečnostem.[75] Toto ovšem TŘ nepřipouští a rozhodně by k takovým postupům nemělo docházet. Stejně tak povinnost státního zástupce nepohlížet na obviněného jako na vinného na základě jeho doznání je stanovena TŘ. § 175a TŘ nutí státního zástupce zjišťovat skutečnosti, které pravdivost doznání potvrzují (viz kapitola 3.4).

Z uvedeného vyplývá, že dohodu o vině a trestu v českém právním řádu nelze ztotožňovat s tzv. guilty plea, které lze považovat za určitou výjimku ze zásady presumpce neviny. U nás tato možnost dána není. I po zavedení tohoto institutu do našeho právního řádu je obviněnému garantováno, že dokud nebude pravomocným rozsudkem soudu vyslovena jeho vina, nelze na něj pohlížet jako na vinného.

3.2 Zásada legality a oficiality

Orgánům činným v trestním řízení je TŘ stanovena povinnost nalézat materiální pravdu. Tato odpovědnost státu je pak stanovena v *„té nejobecnější, nejtypičtější, nejcharakterističtější a nejzákladnější ze všech základních zásad trestního řízení, kterou je zásada oficiality*.“[76] § 2 odst. 4 TŘ zakotvující zásadu oficiality zní takto: „*Nestanoví-li tento zákon něco jiného, postupují orgány činné v trestním řízení z úřední povinnosti.“*

„*Odpovědnou za realizaci právního míru v systému založeném na zásadě oficiality je současně základní zásada legality.“*[77] Tato zásada je vyjádřena v § 2 odst. 3 TŘ. Na jejím základě vzniká povinnost státu zahájit trestní stíhání vždy, když jsou pro to splněny zákonné důvody.

Zásada legality je pak speciálním projevem zásady oficiality vztahující se k zahájení řízení a představuje prohloubení zásady oficiality.[78] Z důvodu této velice úzké spojitosti bude o obou zásadách pojednáno současně.

Ze zásady legality stanovující povinnost stíhat všechny trestné činy a pachatele existuje v českém TŘ mnoho výjimek. Jsou jimi výjimky založené na volném uvážení státního

[75] MUSIL: Dohody o vině a trestu …, s. 15.
[76] PIPEK, Jiří. Oficiální nebo dalekosáhlé privatizované trestní řízení. *Právník,* 2000, č. 12, s. 1152.
[77] PIPEK: Oficiální nebo…, s. 1152.
[78] PIPEK: Oficiální nebo…, s. 1153.

zástupce, zda bude stíhat trestný čin, či nikoliv (§ 172 odst. 2 TŘ). Zde se místo zásady legality uplatní v plné míře zásada oportunity. Další skupinou jsou výjimky, které nejsou ovlivněny vůlí státního zástupce, a za těchto okolností státní zástupce stíhat pachatele nesmí (§ 172 odst. 1 TŘ). Poslední skupinu výjimek tvoří odklony, které dává TŘ k dispozici státnímu zástupci a trestní stíhání je v důsledku jejich využití také zastaveno (§ 307, § 309, § 179g TŘ).

Rozhodně si nemyslím, že existence těchto výjimek je špatná. Trestní právo se modernizuje a do popředí se dostávají alternativní způsoby řešení sporů. Souhlasím proto s názorem, že *„zásadu legality se jeví vhodné doplnit významnými prvky zásady oportunity.*“[79]

Jelínek řadí i institut dohody o vině mezi výjimku ze zásady legality a zastává názor, že je ovládána zásadou oportunity jakožto protikladem zásady legality. Zásada oportunity dává státnímu zástupci možnost nestíhat konkrétní osobu i za předpokladu, že jsou obecně splněny všechny podmínky pro trestní stíhání. U tohoto institutu *„zákonodárce respektuje autonomní zájem a roli procesních stran.“*[80] Dohodou o vině a trestu je vytvořena koncepce, kdy mezi sebou jednají strany, což je v rozporu s koncepcí vrchnostenského postavení státu, který vystupuje z pozice nadřazeného subjektu. V tom Jelínek spatřuje i rozpor se zásadou legality, kdy jsou sice splněny podmínky pro stíhání, ale státní zástupce využije raději možnost se s obviněným dohodnout.[81]

Je nutné rozlišit dohodu o vině a trestu v českém právním řádu, který patří do kontinentálního procesu a tzv. plea bargaining typickou pro angloamerický trestní proces. Angloamerické trestní právo je ovlivněno zásadou oportunity mnohem výrazněji než náš trestní proces. Je čistě na rozhodnutí veřejné obžaloby, zda bude, či nebude stíhat určitý skutek, přitom důvody, které ho k tomuto rozhodnutí vedou, jsou často čistě pragmatické spočívající např. v personálním obsazení soudu.[82] Není ani výjimkou, aby veřejná obžaloba odpustila obžalovanému, výměnou za jeho doznání, některé skutky, které prokazatelně spáchal. Tato americká praxe je ale v České republice vyloučena, neboť náš trestní proces je ovládán zásadou legality.[83]

S tímto názorem souhlasím. Dohoda o vině a trestu jako taková dle mého názoru nepředstavuje výjimku ze zásady legality. Státnímu zástupci není dána možnost některé skutky nebo pachatele nestíhat. Dohoda o vině a trestu přestavuje institut, kdy je obviněný

[79] ŠÁMAL: *Základní zásady trestního řízení…,* s. 354.
[80] JELÍNEK: Základní zásady…, s. 150.
[81] JELÍNEK: Dohodovací řízení…, s 24.
[82] ŠTĚPÁN, Jan. Některé rysy trestního řízení ve Spojených státech. *Právo a zákonnost*, 1991, č. 5, s. 298.
[83] KRISTKOVÁ, Alena. K legalitě a oportunitě v českém trestním řízení. *Trestní právo*, 2014, č. 4, s. 9.

stíhán, pokud jsou k tomu splněny zákonné předpoklady. Jedná se pouze o jiný způsob postavení obviněného před soud k rozhodnutí o vině a trestu. To ovšem neznamená, že by byla nějakým způsobem dotčena zásada legality institutem jako takovým.

Jiná situace nastane za předpokladu, že státní zástupce při sjednávání dohody o vině a trestu využije některé instituty, které umožní zastavit trestní stíhání např. zastavení trestního stíhání pro neúčelnost dle § 172 odst. 2 a) TŘ či možnost soudu vyřídit věc jiným způsobem dle § 314p TŘ. Tyto výjimky ze zásady legality, které je možno využít, ovšem nesouvisí s institutem jako takovým, jelikož povinnost stíhat všechny trestné činy a všechny osoby není institutem nijak ovlivněna.

Stejně tak se domnívám, že dohoda o vině a trestu jako taková nepředstavuje ani výjimku ze zásady oficiality. Převzetí odpovědnosti státu za trestní stíhání je v kontinentálním systému značně posílena na rozdíl od tzv. common law, kde je v širší míře uplatněno procesní zapojení stran.[84] Dohoda o vině a trestu není výjimkou. Postup orgánů činných v trestním řízení ex offo zaručuje i nenároková povaha institutu. Státní zástupce tak není vázán návrhem obviněného, který projeví zájem o sjednání dohody o vině a trestu (§ 175a odst. 1 TŘ).

Jedinou výjimku ze zásady oficiality představuje uplatnění nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení poškozeným. Tento nárok lze uplatnit pouze na návrh poškozeného a pouze v rozsahu, který poškozený navrhl (§ 175a odst. 5 TŘ).

3.3 Zásada rychlosti řízení

Zásada rychlosti řízení je další zásadou, která je zaručena i na ústavní úrovni jako právo každého na projednání věci bez zbytečných průtahů (čl. 38 odst. 2 Listiny) a v přiměřené lhůtě (čl. 6 odst. 1 Úmluvy). TŘ zakotvuje v § 2 odst. 4 povinnost orgánů činných v trestním řízení projednávat trestní věci urychleně bez zbytečných průtahů.

Právě zásada rychlosti byla hlavním důvodem, proč se zákonodárce rozhodl zakotvit institut dohody o vině a trestu do českého právního řádu. Důvodová zpráva argumentuje nedostatečným naplněním práva na spravedlivý proces zapříčiněným velkými průtahy v řízení, v čemž spatřuje nejzávažnější problém justice nejen v České republice, ale ve většině států Rady Evropy. Poukazuje i na skutečnost, že v právních řádech systému common law, které jsou založeny na uznání viny tzv. guilty plea, k těmto průtahům nedochází.

[84] ŠTĚPÁN: Některé rysy trestního řízení…, s. 302.

Lze souhlasit s argumentem, že sjednání a schválení dohody o vině a trestu bude jistě rychlejší, než pokud by probíhalo hlavní líčení. Také výrazné omezení možnosti podat odvolání přispěje k rychlejšímu pravomocnému ukončení věci. Na druhou stranu ale důvodová zpráva nemyslí na další důležité aspekty trestního řízení a samotného institutu. Dle TŘ musí být skutek dostatečně objasněn, obviněný musí mít obhájce již v přípravném řízení v každém případě, dohoda o vině a trestu má přísná formální pravidla.

Dohodu o vině a trestu nelze sjednat u zvlášť závažných zločinů. Z pohledu zásady rychlosti je objasnění těchto deliktů právě časově nejnáročnější a spojené s rozsáhlým dokazováním a tudíž nemožnost v takových případech dohodu o vině a trestu sjednat je jistě jevem negativním.

Dále nesmíme zapomínat na možnost aplikace odklonů u přečinů, které jsou z hlediska rychlosti vyřízení věci nepochybně méně časově náročné než sjednávání a schvalování dohody o vině a trestu. Nelze ani očekávat, že by byla dohoda o vině a trestu uzavírána v případě trestných činů, u nichž je příslušný rozhodovat samosoudce. Vydání trestního příkazu mimo hlavní líčení je bezpochyby časově méně náročné než uzavírání dohody o vině a trestu hned z několika důvodů. Dohoda o vině a trestu předpokládá povinnou účast obhájce, kterého bude ve většině případů nutno teprve ustanovit, sjednávání dohody o vině a trestu bude pro státního zástupce časově náročnější než podání obžaloby. Výhodou trestního příkazu je i skutečnost, že není vyžadováno výslovné prohlášení o spáchání skutku.[85] Lze souhlasit s názorem Jelínka, že zakotvení možnosti sjednat dohodu o vině a trestu i ve zkráceném přípravném řízení lze považovat za *„zřejmý legislativní omyl.“*[86] Faktické využití institutu se tak omezí na vyřízení trestných činů s trestní sazbou odnětí svobody v délce vyšší než pět let.[87]

Lze tedy shrnout, že záměr zákonodárce zakotvit institut dohody o vině a trestu především z důvodu urychlení projednání trestních věcí byl naplněn zčásti. V konkurenci odklonů a trestního příkazu se jedná o variantu značně formálně náročnější a uzavření dohody o vině a trestu v případě zvlášť závažných zločinů není možné. Tyto názory potvrzuje i nízké procento trestních věcí, které byly touto formou prozatím vyřešeny.

3.4 Zásada materiální pravdy

Asi nejvíce diskutovanou zásadou v souvislosti s dohodou o vině a trestu je zásada materiální pravdy, zakotvená v § 2 odst. 5 věta první TŘ, který stanoví, že *„orgány činné*

[85] ŠČERBA: Činnost státního zástupce…, s. 27.
[86] JELÍNEK: Dohodovací řízení…, s. 21.
[87] ŠČERBA: Činnost státního zástupce…, s. 27.

v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí."

Zásada materiální pravdy neboli zásada zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností je protikladem zásady formální pravdy, kterou je ovládán především civilní proces, kde soud rozhoduje na základě skutečností, které mu jsou předloženy stranami, a které strany uznávají. V trestním řízení ovládané materiální pravdou nemůže dojít k vyřízení věci tímto způsobem, ale povinnost zjistit skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, leží na orgánech činných v trestním řízení na základě zásady vyhledávací a zásady oficiality. Soud zde vychází ze skutečného stavu věci a obsahově správných faktů.[88] Materiální pravda sice není pravdou absolutní, ale i tak pravdou správnou, nikoliv pravdou dohodnutou, tudíž by měl být zachován maximální požadavek na zjištění stavu věci, který koresponduje s realitou.[89]*„Proto požadavek bezpečného skutkového zjištění bez důvodných pochybností nelze zaměňovat s nebezpečnou teorií, že stačí pravděpodobné usvědčení pachatele."* [90]

Mezi odbornou veřejností najdeme mnoho autorů, kteří v dohodě o vině a trestu spatřují nesoulad se zásadou materiální pravdy. Jelínek považuje dohodu o vině a trestu za významnou výjimku ze zásady materiální pravdy, jelikož ji soud schvaluje na základě prohlášení obviněného o spáchání skutku, nikoliv na základě toho, co se skutečně odehrálo. Jedná se tak o stav věci, na kterém se shodl státní zástupce a obviněný.[91] Novotný vidí dohodu o vině a trestu jako institut, který nepatří do kontinentálního systému práva. Pravda a spravedlnost není nalézána soudem, ale vychází z konsensu stran.[92] Odpůrcem dohody o vině a trestu i je i Šramel, který tvrdí, že dohoda o vině a trestu je pro naše právo cizí, stát se při sjednávání dohody stává *„obchodníkem se spravedlností."* Vina a trest nejsou ukládány na základě zjištění stavu věci, ale stávají se předmětem vyjednávání, což je pro trestní právo, kde je nositelem moci stát, naprosto nepřijatelné.[93] Nesoulad se zásadou materiální pravdy namítá i Musil, který tvrdí, že dohoda o vině a trestu „*zásadu materiální pravdy hrubě deformuje tím, že přiznává institutu tzv. prohlášení viny zároveň poznávací funkci. Soud totiž*

[88] JELÍNEK: Základní zásady…, s. 157-158.
[89] PIPIEK, Jiří: Nad paragrafem 2 odstavec 5, věta první, trestního řádu. *Právní rozhledy,* 1999, č. 8, s. 410.
[90] ŠÁMAL: *Trestní řád: komentář I*…, s. 35. (§ 2 TŘ).
[91] JELÍNEK: Základní zásady…, s. 157-158. JELÍNEK: Dohodovací řízení…, s. 24.
[92] NOVOTNÝ: Je naše trestní právo…, s. 30.
[93] ŠRAMEL, Bystrik. Dohoda o vine a treste alebo spravodlivosť jako obchod. In ZÁHORA, Jozef (ed). *Aktuálne problémy prípravného konania trestného.* Praha: Leges, 2014, s. 326.

de facto chápe prohlášení viny jako doznání, že trestný čin byl spáchán po skutkové stránce tak, jak byl popsán v obžalobě.“[94]

Zjištění materiální pravdy lze dosáhnout dokazováním. V českém právním řádu je standardně nejdůležitější částí hlavní líčení, ve kterém probíhá nejrozsáhlejší dokazování a lze tak dosáhnout plnohodnotného zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Pokud se jedná o dohodu o vině a trestu, je průběh jejího schvalování od standardního řízení odlišný. Hlavní líčení se nekoná. Dohoda je uzavírána v přípravném řízení mezi státním zástupcem a obviněným. Takto uzavřenou dohodu, která je poté předložena soudu, nemůže soud nijak měnit. Také dokazování je výrazně omezeno prakticky pouze na možný výslech obviněného.

Jak je naznačeno výše, celé sjednávání dohody o vině a trestu probíhá v přípravném řízení, kdy lze přistoupit ke sjednání dohody o vině a trestu pouze v případě, že na základě vyšetřování je dostatečně prokázáno, že došlo ke spáchání skutku obviněným a tento skutek je trestný čin (§ 175a odst. 1 TŘ). Také o pravdivosti prohlášení obviněného, že skutek spáchal, nemohou být důvodné pochybnosti (§ 175a odst. 3 TŘ).

„Nelze proto zjednodušeně říci, že by zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností byla zcela popřena, byť těžiště dokazování leží v hlavním líčení, které se v těchto případech nekoná.“[95] Ze znění TŘ vyplývá snaha zákonodárce o zachování materiální pravdy a zakotvení podmínek, které musí být splněny, aby mohla být dohoda o vině a trestu uzavřena. Je evidentní, že se nelze spokojit s doznáním obviněného, ale je nutné zajistit další důkazy, které jeho tvrzení nevyvrátí. Za toto zjištění je odpovědný státní zástupce, který podává soudu návrh dohody o vině a trestu ke schválení. TŘ ukládá povinnost orgánům činným v přípravném řízení zjistit, že neexistují důvodné pochybnosti o pravdivosti prohlášení obviněného, že spáchal skutek. Tento požadavek je pak srovnatelný s úrovní potřebnou pro zjištění skutkového stavu pro odsuzující rozsudek.[96]

Lze souhlasit s tvrzením, že obviněný bude se státním zástupcem v přípravném řízení sjednávat pouze výši trestu, jelikož vina obviněného musí být patrná nejen z jeho doznání, ale především z materiálů, které obstarají orgány činné v trestním řízení. I tato dohoda ohledně druhu a výměry trestu však musí také korespondovat se zákonem.[97] Král dokonce

[94] MUSIL: Dohody o vině a trestu…, s. 15.
[95] ŘÍHA: *Trestní řád: komentář II…,* s. 2263-2264. (§ 175a TŘ).
[96] AULICKÝ: Dohoda o vině a trestu…, s. 33.
[97] ŘEHÁČEK, Jan. K otázce povinné účasti obhájce při sjednávání dohody o vině a trestu. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 6, str. 40. KRÁL: Dohoda o vině a trestu…, s. II.

považuje označení institutu jako „dohoda o vině a trestu“ za nepřesné, jelikož obsah právní úpravy s dohadováním viny vůbec nepočítá.[98]

Se skutečností, že státní zástupce a obviněný nemají možnost dohodnout se ohledně viny, souvisí i problematika právní kvalifikace skutku. *„Podstatou „plea bargaining“ je vždy to, že obviněný za to, že před soudem uzná obžalobu, dosáhne zmírnění kvalifikace skutku v obžalobě.“*[99] Možnost dohadovat právní kvalifikaci mezi státním zástupcem a obviněným však nemůže být v našich podmínkách připuštěna. Z povinnosti zjišťovat skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, nelze následně vyvodit nesprávnou právní kvalifikaci skutku.[100] Obviněný prohlašuje spáchání skutku, který je výsledkem vyšetřování. Předmět skutu a jeho právní kvalifikace tak není předmětem dohadování.[101]

„*Dalším argumentem, že tato zásada, byť v omezené míře, je zachována, je též možnost soudu i po podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu rozhodnout jinak, než pouze předloženou dohodu schválit.“*[102] § 314r odst. 2 TŘ stanoví, že soud neschválí dohodu o vině a trestu z důvodu nepřiměřenosti nebo nesprávnosti zjištění skutkového stavu. Tento důvod pro neschválení dohody o vině a trestu je nejdůležitější a je nutné jej vykládat tak, že k neschválení dohody o vině a trestu může dojít i v situaci, kdy je skutkový stav zjištěn nedostatečně. Pokud by tato možnost nebyla dána, došlo by k popření pravidla, že soud rozhoduje o vině a trestu (čl. 90 Ústavy, čl. 40 odst. 1 Listiny).[103]

Nemohu souhlasit s výše uvedenými názory autorů, že dohoda o vině a trestu je institutem, který materiální pravdě odporuje výrazným způsobem. Spíše se přikláním k názoru, že se jedná o jistou modifikaci této zásady. Při schvalování dohody o vině a trestu soudem nemůže dojít k plnohodnotnému dokazování, jelikož to by odporovalo celé podstatě institutu. Povinnost státního zástupce přistupovat ke sjednávání dohody o vině a trestu v přípravném řízení zodpovědně a precizně včetně zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti, je dle mého názoru TŘ zaručena. Stejně tak soud má povinnost nepřistupovat k doznání obviněného jako k důkazu, který spolehlivě objasňuje skutkový stav. Proto důsledným postupem, který TŘ od orgánů činných v trestním řízení vyžaduje, nedojde k porušení materiální pravdy ani za situace, že řízení před soudem je značně modifikováno.

„Realita justiční praxe ve všech zemích, kde jsou dohody zavedeny, přesvědčivě ukazuje, že takové ověřování pravdivosti doznání se buď vůbec nekoná, nebo je zcela

[98] KRÁL: Dohoda o vině a trestu…, s II.
[99] ŠTĚPÁN: Některé rysy trestního řízení…, s. 298.
[100] ŠČERBA: Úkoly soudu při posuzování dohody…, s. 46.
[101] KUČERA, PTÁČEK: Několik úvah nad institutem…, s. 3.
[102] ŘÍHA: *Trestní řád: komentář II…,* s. 2263-2264.(§ 175a TŘ).
[103] ŠČERBA: Úkoly soudu při posuzování dohody…, s. 48.

formální.“[104] *„Praxe se ovšem od této zásady často odchyluje. Vyslechl jsem již mnoho odsuzujících rozsudků, které se opíraly o doznání obžalovaného jako fakticky jediného usvědčujícího důkazu, byť je samozřejmé, že soudce pro podporu svých závěrů „vykouzlil“ ještě nějaký další důkaz.“*[105]

Tyto výtky je třeba vzít v potaz a uvědomit si, že „co je psáno, není vždy dáno.“ Závěrem lze tedy říci, že institut jako takový zásadu materiální pravdy určitým způsobem modifikuje, ovšem nedochází rozhodně k jejímu popření za předpokladu, že bude postup orgánů činných v trestním řízení maximálně v souladu s ustanoveními TŘ.

3.5 Zásada volného hodnocení důkazů

„Orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu“ (§ 2 odst. 6 TŘ).

Z této zásady vyplývá, že není dána závaznost hodnocení důkazů mezi jednotlivými orgány činnými v trestním řízení navzájem.[106] Ze zákona vyplývá, že soud při schvalování dohody o vině a trestu již dokazování neprovádí. *„Neplatí již, že orgány činné v trestním řízení hodnotí všechny důkazy, ale nyní hodnotí jen některé důkazy, tedy ty, na kterých se strany dohodly. Státní zástupce a obviněný přinášejí soudu určitý skutkový stav a o něm nabízejí důkazy, což v pravém slova smyslu není ovšem volné hodnocení důkazů všech, ale selektivní hodnocení některých důkazů.“*[107] Je pravdou, že aby byl splněn účel dohody o vině a trestu, není možné, aby před soudem proběhlo tak rozsáhlé dokazování jako v případě hlavního líčení. To ovšem neznamená, že soud musí rozhodovat striktně na základě návrhu dohody o vině a trestu, který mu byl státním zástupcem předložen. Soud po prozkoumání návrhu sám rozhodne, zda je nutné ještě vyslechnout obviněného a případně si může vyžádat i potřebná vysvětlení (§ 314q odst. 5 TŘ).

Je tedy pravda, že k omezení dokazování dojde ve smyslu množství důkazů, které bude soud provádět. Na druhou stranu ale k tomuto omezení nemůže dojít na úkor zjištění materiální pravdy. Soud si tedy musí při schvalování dohody o vině a trestu samostatně vyhodnotit všechny skutečnosti, které mu byly předloženy, a pokud by dle jeho vlastního přesvědčení nedošlo spolehlivě ke zjištění skutkového stavu, je dán důvod pro neschválení dohody o vině a trestu na základě ustanovení § 314r odst. 2 TŘ.

---

[104] MUSIL: Dohody o vině a trestu…, s. 15.
[105] BRTNÍK, Stanislav. Materiální a formální pravda v současném soudním procesu. *Bulletin advokacie*, 2010, č 10, s. 44.
[106] JELÍNEK: Základní zásady…, s. 166.
[107] JELÍNEK: Dohodovací řízení…, s. 24.

Dohoda o vině a trestu tak není výjimkou ze zásady volného hodnocení důkazů. I když je institut dohody o vině a trestu založen právě na omezeném dokazování a tím i na určité modifikaci zjištění materiální pravdy v řízení před soudem, není žádnému důkazu přiznávána vyšší váha a všechny orgány činné v trestním řízení si i v tomto případě skutkový stav vyhodnocují na sobě nezávisle a podle vlastního přesvědčení.

3.6 Zásada vyhledávací

Zásada vyhledávací, zakotvená v ustanovení § 2 odst. 5 TŘ, je zásadou, která se úzce vztahuje k zásadě materiální pravdy a je projevem zásady oficiality v dokazování. Podle ní mají orgány činné v trestním řízení povinnost i bez návrhu stran vyhledat všechny důkazy, které jsou právně relevantní.

Jak již bylo uvedeno výše, účelem institutu dohody o vině a trestu je zrychlení řízení, a tudíž i omezení dokazování. Dle Jelínka je dohoda o vině a *trestu „výsledkem sjednané dohody mezi obviněným a státním zástupcem ve formě prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán.“*[108] Jak již jsem uvedla výše, výsledkem dokazování musí být zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností. Proto se nelze spokojit jen s doznáním obviněného, ale orgány činné v trestním řízení musejí vyhledat i další relevantní důkazy, které vinu obviněného potvrzují.

Na druhou stranu přiznání obviněného ke spáchanému skutku je obligatorní náležitostí dohody o vině a trestu, tudíž velká míra procesní aktivity přichází právě ze strany obviněného, což není pro zásadu vyhledávací vůbec typické. Díky této angažovanosti stran a aktivnímu podílení se na vyhledávání důkazu tak může být posílena pozice při dohadovacím řízení, což může mít ve výsledku i pozitivní efekt na nalézání materiální pravdy.[109]Jelikož má tato zásada velice úzkou vazbu na zásadu materiální pravdy, dochází také k její částečné modifikaci, ale nikoliv k jejímu porušení.

3.7 Zásady ústnosti, veřejnosti a bezprostřednosti

Zásada veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti jsou zásady navzájem velmi úzce propojené. Veřejnost a ústnost jednání je zaručena Ústavou, Listinou i Úmluvou [čl. 96 odst. 2 Ústavy, čl. 38 odst. 2 Listiny, čl. 6 odst. 1,3 d) Úmluvy].

Veřejnost projednání trestních věcí před soudem zaručuje ustanovení § 2 odst. 10 TŘ. Následující odstavec zakotvuje zásadu, že jednání před soudy je ústní a k provádění důkazů

[108] JELÍNEK: Základní zásady…, s. 163.
[109] MUSIL: Dohody o vině a trestu …, s. 11.

výpověďmi se provádí vyslýcháním osob. Zásada bezprostřednosti je pak upravena v § 2 odst. 12 TŘ: *„ Při rozhodování v hlavním líčení, jakož i ve veřejném, vazebním a neveřejném zasedání smí soud přihlédnout jen k těm důkazům, které byly při tomto jednání provedeny.“*

Z úpravy dohody o vině a trestu vyplývá, že tyto zásady nemohou být naplněny, jelikož se vůbec nekoná hlavní líčení, pro které jsou tyto zásady typické. TŘ výslovně uvádí v § 314q odst. 3 c), že se obviněný *„vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení.“* V této formulaci vzdání se práva na projednání věci v plném rozsahu je spatřován příliš velký rozpor se zásadou bezprostřednosti bez zachování jisté přiměřenosti.[110]

Při schvalování dohody o vině a trestu soud rozhoduje ve veřejném zasedání, kde je dokazování značně omezeno. Pouze pokud to soud považuje za nutné, lze vyslechnout obviněného. Dohoda o vině a trestu je schvalována formou odsuzujícího rozsudku, který se vyhlašuje veřejně. Ze zákonné úpravy tak vyplývá, že zásada veřejnosti je v minimální možné míře zachována tím, že ve veřejném zasedání není vyloučena veřejnost a navíc rozsudek se vyhlašuje veřejně. Ovšem ke stěžejnímu sjednávání dohody o vině a trestu dochází v přípravném řízení mezi státním zástupcem a obviněným, příp. poškozeným, kde samozřejmě veřejnost přítomna není.

Závěrem lze shrnout, že institut dohody o vině a trestu je koncipován tak, že v řízení před soudem není možné naplnit tyto zásady. Jako správné tak hodnotím zakotvení nemožnosti vzdát se práva na obhajobu jako záruky proti porušení práva na spravedlivý proces.

3.8 Zásada zajištění práva na obhajobu

Také právo obviněného hájit se sám, nebo prostřednictvím obhájce, včetně možnosti obhájce ustanovit soudem v případě nutné obhajoby, je součástí práva na spravedlivý proces daný čl. 40 odst. 3 Listiny a čl. 6 odst. 3 c) Úmluvy. TŘ tuto zásadu formuluje v ustanovení § 2 odst. 13 takto: *„Ten, proti němuž se trestní řízení vede, musí být v každém období řízení vhodným způsobem a srozumitelně poučen o právech umožňujících mu plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce; všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny umožnit mu uplatnění jeho práv.“*

Právo na obhajobu v sobě zahrnuje právo na obhajobu materiální i formální. Materiální obhajoba znamená právo hájit se sám podle vlastního rozhodnutí. Zahrnuje v sobě právo obviněného účastnit se jednání před soudem, právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které mu jsou kladeny za vinu, právo uvádět okolnosti, které podporují jeho obhajobu,

[110] HRUŠÁKOVÁ, JIŘÍČEK: Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby…, s. 37-38.

právo činit návrhy a podávat žádosti, právo vyhledat, předložit důkaz a navrhnout jeho provedení a právo podávat opravné prostředky.[111]

Dle § 91 odst. 1 TŘ musí být obviněný při prvním výslechu poučen o možnosti sjednat dohodu o vině a trestu, kterou schvaluje soud. V rámci tohoto poučení mu musí být vysvětlena podstata a důsledky sjednání dohody o vině a trestu. Dále musí být obviněný poučen o tom, že se vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení a také o omezené možnosti podat odvolání proti rozsudku, kterým soud dohodu o vině a trestu schválil. Toto ustanovení je praktickou aplikací práva na materiální obhajobu, které je obviněnému zaručeno.

Další realizací práva na obhajobu, které nemůže být odepřeno, je možnost obviněného i obhájce nahlížet do spisů. Tímto se zajišťuje svobodné a dobrovolné prohlášení obviněného o skutku, který mu je kladen za vinu. Obviněný tak může zjistit všechny relevantní skutečnosti, které svědčí o jeho vině, a sám se rozhodnout, zda je pro něj příznivější přiznat vinu v rámci dohody o vině a trestu, či nikoliv.[112]

Formální obhajoba v sobě zahrnuje právo zvolit si obhájce a radit se s ním, včetně práva na bezplatnou právní pomoc (§ 33 odst. 4 TŘ). V některých případech je právo na obhájce konstruováno jako povinnost. § 36 TŘ uvádí případy nutné obhajoby. Jedná se o případy, kdy se obviněný nemůže rozhodnout, zda se bude hájit sám, nebo prostřednictvím obhájce, ale povinnost mít obhájce je dána zákonem. Mezi tyto případy se řadí i dohoda o vině a trestu. TŘ stanoví, že při sjednávání dohody o vině a trestu musí mít obviněný obhájce už v přípravném řízení [§ 36 odst. 1 písm. d)]. Projev nutné obhajoby při sjednávání dohody o vině a trestu nalezneme i v § 175a odst. 3 TŘ, který stanoví, že dohodu o vině a trestu sjednává státní zástupce s obviněným za přítomnosti obhájce. TŘ nedává obviněnému možnost se této nutné obhajoby vzdát.

Tato skutečnost ovšem není v jiných státech, kde mají zakotvenou dohodu o vině a trestu, běžnou praxí. Pokud bychom srovnali naši úpravu a úpravu slovenskou, která je našemu TŘ nejbližší, zjistíme, že ani na Slovensku není v § 37 zákona č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok, znení neskorších predpisov, který pojednává o nutné obhajobě, dohoda o vině a trestu zmíněna.

Důvodová zpráva uvádí, že při sjednávání dohody o vině a trestu je zapotřebí přítomnost obhájce, jelikož obsah dohody o vině a trestu, který je v přípravném řízení

[111] JELÍNEK, Jiří, UHLÍŘOVÁ, Marta. *Obhájce v trestním řízení.* 1. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 43-44.
[112] ŘÍHA: *Trestní řád: komentář II…,* s. 2272. (§ 175a TŘ).

sjednán, je klíčový i pro rozhodování soudem. Předpokládá se navíc kvalifikované podání návrhu trestu obviněným. Odborná pomoc je tak pro obviněného nezbytná.

S tímto názorem se shoduje i široká odborná veřejnost. Musil uvádí, že nebezpečí v podobě obtížnosti posouzení relevance zjištěných skutečností, neznalosti právní kvalifikace a neznalosti justiční praxe při vyměřování trestů lze snížit, pokud bude obviněný zastoupen obhájcem.[113] Jelínek považuje zakotvení sjednávání dohody o vině a trestu jako důvod nutné obhajoby za správný krok zákonodárce, jelikož dohoda o vině a trestu nenaplňuje některé základní zásady trestního řízení.[114] Vantuch se o potřebě zakotvení nutné obhajoby v rámci sjednávání dohody o vině a trestu vyjádřil několikrát.[115] Poprvé již v roce 2006, kdy vyslovil kritiku k Vládnímu návrhu z roku 2005, který s povinnou účastí obhájce nepočítal.[116] Kučera a Ptáček vidí přínos nutné obhajoby i v možnosti vyššího využití institutu, který především zpočátku nebude tolik v podvědomí laické veřejnosti.[117] Štěpán poukazuje na úskalí, které s sebou přináší tzv. plea bargaining, v podobě nátlaku, který může být na obviněného kladen ze strany státního zástupce. Přiznání viny pak nemusí být svobodné a dobrovolné, ale do značné míry ovlivněné státním zástupcem. Přítomnost obhájce pak může toto potencionální riziko snížit.[118] Toto nebezpečí lze dle mého názoru očekávat i v podmínkách kontinentálního systému.

Ovšem lze se setkat i s názorem opačným. Řeháček nevidí povinnou účast obhájce za nezbytnou. Obhájce má úlohu pouhého zprostředkovatele bez faktické možnosti obhajobu obviněného provádět. Rozhodně pak nesouhlasí se skutečností, že v případě dohody a vině a trestu se nelze práva na obhajobu vzdát, ale např. u trestného činu loupeže, u kterého hrozí trest odnětí svobody v délce deseti let, to lze.[119]

Jako zbytečné považuje zakotvení nutné obhajoby i část slovenské odborné veřejnosti. To vyplývá z článku, jehož autor se dotazoval 13 prokurátorů, 14 soudců a 10 právníků působících v oblasti trestního práva. Pouze 5 advokátů vidí slovenskou úpravu jako nedostatečnou a považují zakotvení nutné obhajoby za potřebné, jelikož je dohodovací řízení pro člověka neznalého práva bez přítomnosti obhájce značně složité. Ostatních 32

[113] MUSIL: Dohody o vině a trestu…, s. 18.
[114] JELÍNEK: Dohodovací řízení…, s. 20.
[115] VANTUCH: Nový návrh na dohodu o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo,* 2011, č. 9, s. 6. VANTUCH, Pavel. Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*, 2009, č. 11, s. 12. VANTUCH, Pavel. K návrhu na prohlášení obžalovaného o vině. *Trestní právo*, 2006, č. 12, s. 6.
[116] VANTUCH, Pavel. K návrhu na prohlášení obžalovaného o vině. *Trestní právo*, 2006, č. 12, s. 6.
[117] KUČERA, PTÁČEK: Několik úvah nad institutem …, s. 4.
[118] ŠTĚPÁN: Některé rysy trestního řízení …, s. 299.
[119] ŘEHÁČEK: K otázce povinné účasti obhájce…, s. 41.

dotazovaných vidí slovenskou úpravu jako zdařilejší a v povinném zastoupení obhájcem vidí přílišnou byrokracii vedoucí k poklesu využití institutu a zvýšení finanční nákladnosti státu.[120]

Souhlasím s výše uvedenými názory autorů, že nutná obhajoba, bez možnosti vzdát se jí, je u institutu dohody o vině a trestu naprosto v pořádku. Jak již jsem uvedla výše, dohoda o vině a trestu je institut pro české právo netypický a je nutné zachovat záruky proti jeho zneužití a proti kolizi s některými zásadami. Institut předpokládá přiznání ke spáchanému skutku obviněným v přípravném řízení. Toto přiznání obsahuje i právní kvalifikaci, návrh na trest či ochranné opatření. Všechny tyto části je nutné posoudit z odborného hlediska, což zaručuje právě nutná obhajoba. Nutná obhajoba je tak jednou ze záruk spravedlivého procesu, který je garantován každému.

Jak již bylo uvedeno, v souvislosti se zavedením institutu dohody o vině a trestu došlo i k zavedení nového důvodu pro předběžné projednání obžaloby. Tak se může stát, pokud předseda senátu uzná za vhodné sjednat dohodu o vině a trestu [§186 písm. g) TŘ)]. Dle § 187 odst. 4 TŘ má soud povinnost dotázat se obviněného a státního zástupce na jejich postoj k vhodnosti sjednat dohodu o vině a trestu. Pokud by v této situaci nebyl obviněný povinně zastoupen obhájcem, lze toto vyjádření považovat za rozpor se skutečností, že obviněný musí být při sjednávání dohody o vině a trestu povinně zastoupen. „*Zjišťování stanoviska obviněného je nepochybně součástí sjednávání dohody o vině a trestu.*“[121] Komentář k tomuto ustanovení ovšem zaujímá jiné stanovisko. Tuto situaci nepokládá za důvod nutné obhajoby, jelikož jde teprve o vyjasnění postoje a důvod nutné obhajoby by vznikl až v případě, že by státní zástupce i obviněný vyjádřili svůj kladný postoj a zahájilo by se jednání o dohodě o vině a trestu.[122]

S tímto druhým názorem se ztotožňuji i já. Zjištění stanoviska obviněného ještě neznamená, že dohoda bude sjednána, dokonce to ani neznamená, že k jednání bude vůbec přistoupeno. Důležitý je především názor státního zástupce, který rozhoduje o vhodnosti sjednat takovouto dohodu. Tato situace, kdy se obviněný vyjádří v rámci předběžného projednání obžaloby k vhodnosti sjednat dohodu o vině a trestu je prakticky stejná, kdy podává návrh na schválení takovéto dohody, při kterém není povinné zastoupení obhájcem vyžadováno (§ 175a odst. 1 TŘ).

Je nutné si povšimnout, že TŘ neupravuje výslovně nutnost mít obhájce i v řízení před soudem, kde dochází ke schvalování dohody o vině a trestu na rozdíl od Vládního návrhu

[120] ŠMÁTRALA: Aplikačné problémy…, s. 314.
[121] VANTUCH, Pavel. Nový návrh na dohodu o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*, 2011, č. 9, s. 10.
[122] ŘÍHA: *Trestní řád: komentář II…, s.* 2468. (§ 175a TŘ).

z roku 2008, který navrhoval nové znění § 36 odst. 4 TŘ, kdy by byl zakotven požadavek povinného zastoupení obhájcem v řízení o schválení dohody o vině a trestu.

Je tedy povinné zastoupení obhájcem i v řízení před soudem? Komentář k TŘ uvádí, že z dikce ustanovení § 36 TŘ lze dovodit, že tato povinnost je dána nejen při sjednávání dohody o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem, ale povinné zastoupení obhájcem trvá i v řízení před soudem. Usuzuje tak z použitého slovního spojení, že obviněný musí mít obhájce „UŽ v přípravném řízení." Jako další je uváděn argument, že TŘ v § 314q uvádí, že o době a místu řízení o dohodě o vině a trestu se vyrozumí i obhájce obviněného.[123] Komentář k § 314q TŘ dále uvádí, že zákon sice nevyžaduje povinnou účast obhájce ve veřejném zasedání, ovšem tato povinnost, být veřejného zasedání přítomen, vyplývá z důvodu nutné obhajoby.[124]

Naopak Jelínek se s tímto výkladem neztotožňuje a de lege ferenda navrhuje, aby byla nutná obhajoba v TŘ zakotvena i pro řízení před soudem.[125] Také Hrušáková a Jiříček uvádí, že z dikce ustanovení § 36 TŘ lze dovodit pouze nutnou obhajobu vztahující se ke sjednávání dohody o vině a trestu v přípravném řízení a nikoli již k jejímu schvalování v řízení před soudem, jelikož toto ustanovení zmiňuje pouze sjednávání dohody o vině a trestu, což je úkon, ke kterému dochází pouze při jednání se státním zástupcem.[126] Tento názor sdílí i Vantuch a navrhuje, aby bylo novelizováno ustanovení § 314q odst. 1 TŘ, dle kterého by se mohlo veřejné zasedání konat pouze na přítomnosti státního zástupce a obviněného, který je zastoupen obhájcem.[127]

Osobně si myslím, že pokud dohoda o vině a trestu má být v České republice jedním z případů, kdy je dána povinnost být zastoupen obhájcem, měla by tato povinnost trvat i v řízení před soudem. Na druhou stranu si ale nemyslím, že by výklad, který poskytuje komentář k TŘ, měl oporu v realitě. Argumentem zde je slovo „už", na základě kterého je vyvozována povinnost být zastoupen i v dalším řízení.[128] Ovšem dohoda o vině a trestu nemusí být sjednávána pouze v přípravném řízení. Především je nutné mít na paměti ustanovení § 314r odst. 2 TŘ, kdy zákonodárce dává možnost soudu, aby oznámil své výhrady ke sjednané dohodě o vině a trestu obviněnému a státnímu zástupci, kteří mohou sjednat dohodu novou. Zde dochází také ke sjednávání dohody o vině a trestu, ovšem nikoliv

[123] ŠÁMAL: *Trestní řád: komentář I..., s*. 447. (§ 36 TŘ).
[124] ŘÍHA: *Trestní řád: komentář II...,* s. 3669. (§ 314q TŘ).
[125] JELÍNEK: Dohodovací řízení …, s. 25.
[126] HRUŠÁKOVÁ, JIŘÍČEK: Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby…, s. 35 - 36.
[127] VANTUCH, Pavel. K možnosti sjednat dohodu o vině a trestu po podání obžaloby. *Trestní právo,* 2013, č. 9 - 10. s. 16.
[128] ŠÁMAL: *Trestní řád: komentář I...,* s. 447. (§ 36 TŘ).

v přípravném řízení. Tudíž z dikce ustanovení § 36 odst. 1 písm. d) TŘ lze jasně dovodit, že i zde je nutné být zastoupen obhájcem, jelikož nutná obhajoba trvá vždy při sjednávání dohody o vině a trestu.

Ani důvodová zpráva neuvádí, že by nutná obhajoba trvala i v řízení před soudem. Zde se hovoří o potřebě být zastoupen z důvodu nutnosti znát důsledně právní problematiku v případě uzavírání dohody o vině a trestu, kterou zaručí obviněnému obhájce, který bude hájit jeho práva při sjednávání dohody o vině a trestu. Další podporou toho, že zákonodárce nepředpokládá povinné zastoupení před soudem, je i porovnání § 175a odst. 3 TŘ, kdy *„dohodu o vině a trestu sjednává státní zástupce s obviněným za přítomnosti obhájce“* a § 314q TŘ odst.: „V*eřejné zasedání se koná za stálé přítomnosti obviněného a státního zástupce.“* Pokud by měl zákonodárce v úmyslu, aby nutná obhajoba trvala i zde, měla by být zakotvena i podmínka povinné účasti obhájce ve veřejném zasedání.

Na základě výše uvedeného se přikláním k názorům, že nutná obhajoba trvá pouze v případě sjednávání dohody o vině a trestu, ke které dojde buď v přípravném řízení, nebo v řízení před soudem na základě § 314r odst. 3 TŘ.

Domnívám se, že pokud by ji chtěl zákonodárce zakotvit i v řízení před soudem, novelizoval by i ustanovení § 36 odst. 4 TŘ, stejně tak jako bylo navrženo ve Vládním návrhu z roku 2008, který považuji za mnohem zdařilejší a mělo by být k tomuto znění de lege ferenda přistoupeno.

4 Dohoda o vině a trestu a další způsoby trestního řízení v praxi

Následující kapitola se zabývá statistickými údaji využívání dohody o vině a trestu v porovnání s trestním příkazem a odklony – tj. narovnání, podmíněné zastavení trestního stíhání, podmíněné odložení návrhu na potrestání. Naopak zde není zahrnuto odstoupení od trestního stíhání v řízení ve věcech mladistvých dle ZSM.

Všechny tyto možnosti byly dle důvodové zprávy do českého právního řádu přijaty z důvodu rychlejšího a efektivnějšího vyřízení trestních věcí. Na rozdíl od odklonů, jejichž aplikací dochází k zastavení trestního stíhání, trestním příkazem i schválením dohody o vině a trestu dojde k vynesení odsuzujícího rozsudku mimo hlavní líčení.

Pozornost je věnována i počtu uzavřených dohod o vině a trestu jakožto jednomu ze způsobů postavení obviněného před soud v porovnání s obžalobou a podáním návrhu na potrestání. V závěru jsou uváděna čísla představující počet uzavřených dohod o vině a trestu dle soudních krajů České republiky.

Uvedená statistika se týká let 2011 – 2014. V době psaní této práce ještě nebyla dostupná statistika za rok 2015. Rok 2011 je uváděn především pro získání informací, zda dohoda o vině a trestu ovlivnila využívání ostatních způsobů trestního řízení.

Cílem této kapitoly je zjistit, zda teoretické závěry, ke kterým tato práce došla v předchozím výkladu, mají oporu i v praxi.

4.1 Rozhodnutí v přípravném řízení

Následující výklad se zaměřuje pouze na možnosti skončení přípravného řízení formou odklonů či postavením obviněného před soud. Obviněného lze postavit před soud třemi možnými způsoby – podáním obžaloby, návrhu na potrestání nebo schválením dohody o vině a trestu (§ 180 odst. 1 TŘ). Následující tabulky hodnotí četnost užívání těchto způsobů vyřízení věci v přípravném řízení.

Tabulka č. 1[129]

Využití dohody o vině a trestu v přípravném řízení

Rok	SPŘ*			ZPŘ**		
	Počet stíhaných osob	Dohoda o vině a trestu		Počet stíhaných osob	Dohoda o vině a trestu	
		počet	%		počet	%
2011	49 055	0	0	53 900	0	0
2012	42 788	24	0,06	60 628	5	0,01
2013	38 400	103	0,27	67 458	15	0,02
2014	37 378	79	0,21	66 213	7	0,01

** standardní přípravné řízení*

*** zkrácené přípravné řízení*

Tabulka č. 2[130]

Podíl odklonů a podíl sjednaných dohod o vině a trestu v SPŘ a ZPŘ

Rok	Počet stíhaných osob SPŘ + ZPŘ	Odklony		Dohoda o vině a trestu	
		počet	%	počet	%
2011	102 955	5 979	5,80	0	0
2012	103 416	6 060	5,87	29	0,03
2013	105 858	5 778	5,46	118	0,11
2014	103 591	5 629	5,44	86	0,08

[129] Zpráva o činnosti nejvyššího státního zastupitelství za rok 2011,2012, 2013, 2014. [online] [cit. 03-03-2016]. Dostupné na < http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti>.

[130] Statistická ročenka Českého statistického úřadu pro rok 2015. [online] [cit. 03-03-2016]. Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/czso/27-soudnictvi-kriminalita-nehody>.

Tabulka č. 3[131]

Způsoby postavení obviněného před okresní soud (OS)

Rok	Počet osob postavených před OS	Obžaloba		Návrh na potrestání		Dohoda o vině a trestu	
		počet	%	počet	%	počet	%
2011	91 692	40 268	43,9	51 178	55,8	0	0
2012	92 325	34 988	37,9	56 913	61,6	29	0,02
2013	96 006	31 624	32,9	63 725	66,4	118	0,10
2014	94 727	31 633	33,4	62 473	66,9	86	0,10

Odklon je jedním z prostředků jak výrazně zkrátit trestní řízení, snížit tak nákladnost trestního procesu a přetíženost trestní justice.[132] Jak již jsem zmínila, stejný cíl by měl být naplněn i v případě dohody o vině a trestu. Ačkoli by měla být dohoda o vině a trestu jistou „konkurencí" k odklonům, z Tabulky č. 1 nevyplývá, že by přijetí dohody o vině a trestu nějak ovlivnilo využívání odklonů.

Celkově je poměr vyřízení trestní věcí v přípravném řízení prostřednictvím odklonů malý, stejně tak je zanedbatelné i využití dohody o vině a trestu. Přitom by odklony *„měly být vnímány jako prostředky plnohodnotného řešení trestních věcí,"* a orgány činné v trestním řízení by měly zkoumat, zda jsou dány podmínky pro jejich aplikaci a až poté by měly přistoupit k užití trestních sankcí (důvodová zpráva).

Dohoda o vině a trestu je nejméně využívanou možností, jak postavit obviněného před soud. Tato skutečnost není nijak překvapivá. I když je dána možnost uzavřít dohodu o vině a trestu i ve zkráceném přípravném řízení, je zde využívána v naprosto minimálním množství. Důvody spočívají v rychlosti a menší formální náročnosti podání návrhu na potrestání a potvrzují závěr, který byl vysloven v této práci, že podání návrhu na potrestání je pro státního zástupce mnohem snazší, než sjednávání dohody o vině a trestu.

Co se týče porovnání dohody o vině a trestu s obžalobou, výsledek také není nikterak překvapivý. Znovu lze pouze shrnout důvody, které již byly vysloveny - obžalobu je možné podat v každém případě na rozdíl od dohody o vině a trestu, která je limitována a podmíněna

[131]Statistická ročenka kriminality a soudních agend: Ročenka první část za rok 2011,2012,2013, 2014[online] [cit. 03-03-2016]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.
[132] ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, s. 53.

splněním řady podmínek. Skutkový stav však musí být v obou případech objasněn ve stejné kvalitě.

Tabulka č. 4

Využívání dohody o vině a trestu v letech 2012 - 2014 dle krajů

KRAJ	ROK 2012			ROK 2013			ROK 2014		
	Osoby stíhané v SPŘ + ZPŘ	**počet DVT***	**%**	**Osoby stíhané v SPŘ + ZPŘ**	**počet DVT**	**%**	**Osoby stíhané v SPŘ + ZPŘ**	**počet DVT**	**%**
Praha	12 408	0	**0**	13 145	3	**0,02**	12 702	2	**0,02**
Středočeský	11 917	0	**0**	11 696	4	**0,04**	11 462	1	**0,01**
Jihočeský	6 950	1	**0,02**	6 911	3	**0,05**	6 906	2	**0,03**
Západočeský	9 898	9	**0,10**	10 388	23	**0,24**	9 399	6	**0,07**
Severočeský	16 628	3	**0,02**	16 962	18	**0,11**	17 159	25	**0,16**
Východočeský	9 225	2	**0,02**	9 584	7	**0,08**	9 382	3	**0,03**
Jihomoravský	16 715	8	**0,05**	16 450	39	**0,27**	16 380	35	**0,24**
Severomoravský	19 545	6	**0,03**	20 589	21	**0,11**	20 093	12	**0,07**

** dohoda o vině a trestu*

Z Tabulky č. 4 vyplývá, že i aplikace dohody o vině a trestu v rámci jednotlivých soudních krajů se liší. Největším podíl sjednaných dohod o vině a trestu připadá na Jihomoravský kraj. Naopak využití tohoto institutu v Praze či Středočeském kraji je naprosto mizivé. Navíc lze sledovat celkovou sestupnou tendenci využívání dohody o vině a trestu v roce 2014 oproti roku 2013, nejvýrazněji se tak dělo v Západočeském kraji.

Jak již bylo uvedeno, zda dojde ke sjednání dohody o vině a trestu, je čistě na úvaze státního zástupce. Jelikož se podíl sjednaných dohod o vině trestu v jednotlivých soudních krajích liší, lze dojít k závěru, že důvod této rozdílné aplikace může spočívat v ochotě jednotlivých státních zástupců sjednávat s obviněným dohodu o vině a trestu.

4.2 Rozhodnutí soudu

Tabulka č. 5[133]

Vyřízení trestních věcí okresními soudy formou trestního příkazu, odklony nebo schválením dohody o vině a trestu

Rok	Celkový nápad tr. věcí (osoby)	Odklony		Trestní příkaz		Dohoda o vině a trestu	
		počet	%	počet	%	počet	%
2011	91 692	1 778	1,94	50 236	54,7	0	0
2012	92 325	1 932	2,10	50 450	54,6	8	0,009
2013	96 006	2 086	2,17	60 842	63,4	72	0,07
2014	94 727	2 075	2,19	55 689	58,8	70	0,07

V řízení před soudem je také možné rozhodnou odklonem (§ 307, § 309 TŘ). Toto využití je však ještě nižší než v přípravném řízení. Důvodem je jistě podstata těchto institutů, které mají za úkol zrychlení trestního řízení jeho zastavením. K tomuto kroku by mělo být přistupováno především v přípravném řízení státním zástupcem, pokud jsou splněny podmínky a ne čekat až do stádia, kdy věc napadne na soud. [134]

Jak je patrné z Tabulky č. 5, trestní příkaz je způsob, kterým je každoročně vyřizována více než polovina trestních věcí. Naopak dohoda o vině a trestu své uplatnění prozatím nenašla, naopak lze shledávat i nepatrnou sestupnou tendenci. Tato čísla jsou jasným důkazem dávající za pravdu závěrům učiněným v kapitole 3.3 (tj. dohoda o vině a trestu je kvůli nutné obhajobě, nutnosti spolupráce obviněného při jejím sjednávání postupem mnohem náročnějším než vydání trestního příkazu). „*Stěžejním procesním nástrojem, jehož úkolem je zefektivnit, resp. zjednodušit trestní řízení, i nadále zůstává trestní příkaz, jehož „popularitě" není dohoda o vině a trestu sto konkurovat."*[135] Výhodou dohody o vině a trestu je však dopad na širší okruh trestných činů a také možnost uložit nepodmíněný trest odnětí svobody, což v případě trestního příkazu možné není (§ 314e TŘ). Zde trestní příkaz

[133]Statistická ročenka kriminality a soudních agend: Ročenka první část za rok 2011, 2012 2013, 2014[online] [cit. 03-03-2016]. Dostupná na < http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.
[134] KOPEČNÝ, Zdeněk. NOVÁKOVÁ, Marcela. Využívání prostředků ke zrychlení trestního řízení v praxi. In ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice.* Praha: Leges, 2012, s. 103.
[135] HACKL,Vladimír. Anketa: Jak se osvědčil institut dohody o vině a trestu? *Státní zastupitelství*, 2014, č. 1, s. 4.

dohodě o vině a trestu konkurovat nemůže. Ovšem opět musím zdůraznit, že nedostatkem úpravy je nemožnost sjednat dohodu o vině a trestu v případě zvlášť závažných zločinů.

Pokud jde o typologii trestné činnosti, soudy nejčastěji schvalovaly dohody sjednané v případech drogové trestné činnosti, na úseku majetkové a hospodářské trestné činnosti a v dopravě.[136]

[136] Zpráva o činnosti nejvyššího státního zastupitelství za rok 2013, textová část, s. 15. [online] [cit. 18-03-2016]. Dostupné na < http://www.nsz.cz/images/stories/PDF/Zpravy_o_cinnosti/2012/7_NZN_603_2013.pdf>.

Závěr

Cílem práce bylo zhodnotit právní zakotvení dohody o vině a trestu, která je mnoha autory považován za institut pro kontinentální systém práva nevhodný. Otázka vhodnosti zakotvení dohody o vině a trestu do českého právního řádu, je řešena v části práce, která se věnuje zásadám trestního řízení a jejich promítnutí v dohodě o vině a trestu. Mnoho autorů vidí dohodu o vině a trestu jako výraznou výjimku z kontinentálního systému práva, která základním zásadám odporuje. Tato práce také připouští jisté výjimky ze zásad. Jedná se především o zásadu ústnosti, bezprostřednosti, veřejnosti. Modifikuje i zásadu materiální pravdy. Na druhou stranu ale práce popírá názory autorů, kteří vidí dohodu o vině a trestu jako výjimku ze zásady presumpce neviny, legality, oficiality, vyhledávací a volného hodnocení důkazů. Dohoda o vině a trestu je také v souladu se zásadou rychlosti, zásadou obžalovací a zásadou zajištění práva na obhajobu. Na základě analýzy spočívající v hodnocení zásad a dohody o vině a trestu dochází práce k závěru, že institut dohody o vině a trestu zásadám českého trestního procesu výrazně neodporuje, a tudíž je jeho zakotvení vhodné. Důležité však je, aby orgány činné v trestním řízení přistupovaly k aplikaci institutu zodpovědně v souladu s právní úpravou, a ne s vidinou ulehčit si práci.

V práci je dále poukázáno na výhody, které s sebou zakotvení institutu přináší. Jedná se o nepochybné zrychlení řízení před soudem. Díky tomu, že od spáchání trestného činu a vynesení odsuzujícího rozsudku neuplyne dlouhý časový úsek, dojde k rychlejšímu odškodnění poškozeného a zmírnění dopadu trestného činu na jeho osobu. Rozsudek, který je vynesený co nejdříve po spáchání trestného činu, má také výchovnější vliv na pachatele. V neposlední řadě dojde k odbřemenění soudů a snížení nákladů vynaložených na soudní řízení.

V práci je však zaměřena pozornost i na konkrétní nedostatky právní úpravy. TŘ stanovuje povinné zastoupení obviněného obhájcem v případě sjednávání dohody o vině a trestu. Tento požadavek však není dán v řízení před soudem, kde probíhá schvalování předložené dohody o vině a trestu. Zde je spatřován nedostatek právní úpravy a de lege ferenda je navrhováno, aby byla nutná obhajoba zakotvena i pro řízení před soudem.

Dále se práce zabývá i ukládáním trestu jakožto jedné z obligatorních náležitostí sjednané dohody o vině a trestu. Práce souhlasí s názory autorů, že ve většině případů bude docházet k uložení mírnějších trestů, než je tomu po provedení hlavního líčení. Tato skutečnost není hodnocena negativně za předpokladu, že tyto tresty nebudou

nepřiměřeně mírné a nebude k uzavírání dohod přistupováno pouze s jediným cílem – dosáhnout co nejmírnějšího trestu. Nedostatek je však spatřován v neexistenci hmotněprávního podkladu pro to, aby mohly být mírnější tresty ukládány. V tomto případě se jako správné řešení jeví rozšíření výčtu polehčujících okolností, které by zahrnovaly i dohodu o vině a trestu. Naopak jako nevhodné je hodnoceno navrhované řešení, kdy by docházelo k mimořádnému snižování trestní sazby tak, jak je tomu např. na Slovensku.

Práce shledává velký nedostatek úpravy v nemožnosti uzavřít dohodu o vině a trestu v případě zvlášť závažných zločinů. Tato podmínka působí negativně i na obviněné, kteří nemají možnost sjednat dohodu o vině a trestu v případech, kdy by se takový postup zdál být tím nejvhodnějším. Z tohoto důvodu nemůže být zcela naplněn ani další z cílů dohody o vině a trestu – ochrana před sekundární viktimizací, který uvádí důvodová zpráva. Lze uvažovat především o zvlášť závažném zločinu loupeže, kde není důvod pro to, aby dohoda o vině a trestu nemohla být sjednána. Na druhou stranu je ale připuštěno, že by dohoda o vině a trestu neměla být sjednávána v případě trestných činů, kterými byla způsobena smrt a trestných činů proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci a trestné činy proti lidskosti, míru a u válečných trestných činů.

Pokud by zákonodárce přistoupil k navrhovanému rozšíření okruhu trestných činů, kdy je možné dohodu o vině a trestu schválit, dal by se očekávat i nárůst počtu uzavíraných dohod, který je nyní velice nízký, jak vychází ze statistických údajů, které jsou v práci také začleněny. Dle těchto čísel plyne jednoznačný závěr, že dohoda o vině a trestu prozatím nenašla v českém právním řádu velké uplatnění, i když lze tímto způsobem vyřídit trestní věci již tři a půl roku.

Seznam použitých zdrojů

Monografie, učebnice, komentované zákony

- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, 864 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, 968 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Leges, 2014, 1245 s.
- JELÍNEK, Jiří, UHLÍŘOVÁ, Marta. *Obhájce v trestním řízení.* 1. vydání. Praha: Leges, 2011, 416 s.
- REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. NAKLADATELSTVÍ ORAC, s.r.o., 2002, 263 s.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář I, § 1 – 156.* Praha : C.H. Beck, 2013, 1898 s.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář II, § 157- 314s.* Praha : C.H. Beck, 2013, s. 1899-3730.
- ŠÁMAL, Pavel. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému.* 1. vydání. ASPI Publishing, s.r.o, 1999, 403 s.
- ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, 464 s.
- ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice.* Praha: Leges, 2012, 128 s.

Odborné články, příspěvky ve sbornících

- AULICKÝ, Petr. Dohoda o vině a trestu. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 3. s. 32 – 35.
- BRŇÁKOVÁ, Simona. KORBEL, František: Dohoda o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2008, roč. 7, č. 9, s. 271 – 274.
- BRTNÍK, Stanislav. Materiální a formální pravda v současném soudním procesu. *Bulletin advokacie*, 2010, č. 10, s. 42 – 45.
- JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 12, s. 19 - 25.

- KARABEC, Zdeněk. Koncept restorativní justice. In KARABEC, Zdeněk (ed). *Restorativní juistice: Sborník příspěvků a dokumentů.* 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, s 5 – 20.
- KUČERA, Pavel, PTÁČEK, Michal. Několik úvah nad institutem dohody o vině a trestu v českém pojetí. *Trestní právo*, 2009, č. 7-8. s. 3 – 6.
- KRÁL, Vladimír. Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. *Právní rozhledy,* 2008, č. 20, s II.
- KRISTKOVÁ, Alena. K legalitě a oportunitě v českém trestním řízení. *Trestní právo,* 2014, č. 4, s. 9.
- LICHNOVSKÝ, Vladimír. K otázce ukládání sankcí v rámci dohody o vině a trestu. *Trestní právo*, 2014. č. 3, s. 5 – 9.
- LOBOTKA, Andrej. Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu. *Právní rozhledy*, 2012, č. 19, s. 674 – 677.
- MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*, 2008, č. 1, s. 3 – 26.
- NOVOTNÝ, Oto. Je naše trestní právo procesní v krizi?. *Trestní právo,* 2006, č. 7, s. 28 – 31.
- PIPEK, Jiří: Nad paragrafem 2 odstavec 5, věta první, trestního řádu. *Právní rozhledy,* 1999, č. 8, s. 410.
- PIPEK, Jiří. Oficiální nebo dalekosáhlé privatizované trestní řízení. *Právník,* 2000, č. 12, s. 1144 – 1181.
- PROCHÁZKOVÁ, Eva. Dohoda o vině a trestu. *Soudce,* 2013, č. 4, s. 8 - 10.
- ŘEHÁČEK, Jan. K otázce povinné účastni obhájce při sjednávání dohody o vině a trestu. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 6, str. 40 – 43.
- SVRČEK, Lukáš. Dohoda o vině a trestu po roce v českém trestním procesu aneb jak je tento institut v praxi (ne)využíván. *Státní zastupitelství*. 2014, č. 6, s. 38 – 44.
- ŠABATA, Karel, RŮŽIČKA, Miroslav. Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice s možností využití slovenské právní úpravy. *Státní zastupitelství,* 2009, č. 6, s. 6 - 14.
- ŠMÁTRALA, Jaromír. Aplikačné problémy dohody o uznaní viny a prijatí trestu v prípravnom konaní. In ZÁHORA, Jozef (ed). *Aktuálne problémy prípravného konania trestného.* Praha: Leges, 2014, s. 304 – 320.
- SUCHÝ, Oldřich. Odklon v trestním řízení. *Právník,* 1991, č. 3, s. 248 – 255.

- ŠRAMEL, Bystrik. Dohoda o vine a treste alebo spravodlivosť jako obchod. In ZÁHORA, Jozef (ed). *Aktuálne problémy prípravného konania trestného.* Praha: Leges, 2014, s. 321 - 328.
- ŠTĚPÁN, Jan. Některé rysy trestního řízení ve Spojených státech. *Právo a zákonnost*, 1991, č. 5, s. 292 – 303.
- TERYNGEL, Jiří. K institutu dohody o vině a trestu v trestním řádu. *Trestní právo*, 2013, č. 3, s. 19 – 23.
- VANTUCH, Pavel. Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*, 2009, č. 11, s. 5 - 13.
- VANTUCH, Pavel. K možnosti sjednat dohodu o vině a trestu po podání obžaloby. *Trestní právo*, 2013, č. 9-10, s. 9 – 16.
- VANTUCH, Pavel. K návrhu na prohlášení obžalovaného o vině. *Trestní právo*, 2006, č. 12, s. 5 – 15.
- VANTUCH, Pavel. Nový návrh na dohodu o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo,* 2011, č. 9 s. 4 – 14.

Elektronické zdroje

- Rozsudek ESLP: Lutz proti Německu ze dne 25. 8. 1987. Dostupné na <www.hudoc.echr.coe.int>.
- Rozsudek ESLP: Le Compte, Van Leuven a De Meyere proti Belgii ze dne 23. 6. 1981. Dostupné na <www.hudoc.echr.coe.int>.
- Rozsudek ESLP: Deweer proti Belgii ze dne 27. 2. 1980. Dostupné na <www.hudoc.echr.coe.int>.
- Statistická ročenka Českého statistického úřadu pro rok 2015. Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/czso/27-soudnictvi-kriminalita-nehody>.
- Statistická ročenka kriminality a soudních agend: Ročenka první část za rok 2011, 2012, 2013, 2014. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.
- Ústava Malty čl. 39 odst. 5 Dostupné na <http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8566&l=1>.

- Zpráva o činnosti nejvyššího státního zastupitelství za rok 2011, 2012, 2013, 2014. Dostupné na <http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti>.

Právní předpisy

- Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně o trestním řízení ze dne 21. září 2009, ve znění pozdějších změn
- Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
- Sněmovní tisk č. 746/3 z 18. 10. 2005, Poslanecká sněmovna, 4. volební období, 2002-2006
- Sněmovní tisk č. 574/0 z 23.7 2008, Poslanecká sněmovna, 5. volební období, 2006-201
- Sněmovní tisk č. 510/0 z 27.9 2011, Poslanecká sněmovna, 6. volební období, 2010-2013
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústave České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

- Anketa: Jak se osvědčil institut dohody o vině a trestu? *Státní zastupitelství*, 2014, č. 1, s.4.

Shrnutí (Summary)

Shrnutí

Diplomová práce se zabývá poměrně novým zvláštním způsobem trestního řízení – dohodou o vině a trestu, která byla do českého právního řádu přijata 1. 9. 2012. Práce je členěna do čtyř kapitol. První kapitola popisuje proces sjednávání a schvalování dohody o vině a trestu. Následně je institut představen z pohledu jednotlivých subjektů trestního řízení, kde jsou hodnoceny klady a zápory, které s sebou institut přináší. V těchto kapitolách je poukazováno na problematické aspekty dohody o vině a trestu. Třetí kapitola je věnována souladu dohody o vině a trestu se základními zásadami trestního řízení. Na základě tohoto srovnání bude zjištěno, zda je vhodné institut začlenit do českého právního řádu. Poslední kapitola se zabývá využitím dohody o vině a trestu v porovnání s dalšími zvláštními způsoby trestního řízení – odklony a trestním příkazem.

Summary

The diploma thesis deals with relatively new specific form of criminal procedure – agreeement of guilt and punish, which was introduced to the Czech legal system on 1st September, 2012.

The dipoma thesis is divided into four chapters. The first chapter describes negotiaing an agreement of guilt and punishment and the approval of the court. Then the istitute is presented from the perspective of the subject of criminal proceedings and author analyze positives and negatives for these subjects. In these chapters is pointed on questionable parts of the institute. Third chapter deals with comparison of this institute with principles of criminal procedure. The object of this chapter is valuation, if the institute is able to fit in Czech legal system. Last chapter compares the application of agreement of guilt and punishment with other specific form of criminal procedure – diversions and criminal order.

Seznam klíčových slov (List of key words)

Seznam klíčových slov

Dohoda o vině a trestu, zásady trestního řízení, obviněný, soud, poškozený, státní zástupce, zvláštní způsoby trestního řízení

List of keywords

Agreement of guilt and punishment (plea bargaining), principles of criminal procedure, accused, court, aggrieved party, prosecutor, special forms of criminal procedure,